

megafon



Tiskana izdaja portala Megafon.si - št. 85 - I. IV - 4. april 2025



je javno še skupno?

okolje

**UI
pospešuje
podnebno krizo**
stran 17

intervju

**urbanizem
ni dobro
razvit**
stran 14

po domače

**boljše
okoliščine,
ne udeleženci**
stran 12

lokalno

**v Piranu
ne bo javne
dražbe**
stran 4

Prilika o zavedenem dečku

I Pia Nikolič

jáven -vna -o prid. (á)

1. ki je v zvezi z družbeno skupnostjo in ne s posameznikom
2. namenjen uporabi, koristi vseh ljudi, skupnosti
3. ki se opravi tako, da se z njim javnost, ljudje lahko seznani
4. nanašajoč se na družbeno dejavnost, dogajanje

skúpen -pna -o prid. (ü)

1. pri katerem je udeleženi več ljudi
2. ki pripada več ljudem, stvarjem
3. ki izhaja iz skupnosti, ki je skupnosti lasten
4. ki zajema določeno stvar, skupino stvari v njenem polnem obsegu

Nekoč je na robu večjega mesta živel mladenič. S prijatelji je vse brezskrbne ure svojega prostega časa preživel na koncu slepe ulice, kjer so na javnem prostoru igrali hokej na rolerjih in se hecali s prijatelji. Vsake toliko si je odrgrnil povrhnjico ali si prislužil kakšno modrico, a v resnici mu ni prav ničesar manjkalo. Živel je v bližnjem blokovskem naselju, kamor so se starši priselili zaradi nekega Jazbinška, ki ga nikoli ni videl, a če jim je priskrbel stanovanje, je moral že biti v redu človek, si je mislil.

Javno šolo je obiskoval redno in jo nekako že izdeloval. Pri trinajstih je pač pomembnejše, kaj o tebi misli tvoja simpatija, kot to, da te iz spričevala gledajo štirice ali petice. Kasneje bo že našel nekaj zase, saj starša ves čas pravita, da naj le naredi diplomu in služba mu bo kar sama padla v žep. Do tja pa vodi veliko poti.

Enkrat takrat se je prelomilo tisočletje in fantič je počasi začel odraščati v moškega, ki je spotoma ugotavljal, da vse več blagovnih znamk, ki jih je poznal, ne obstaja več, a temu ni pripisoval posebnega pomena. Zdelo se je, da vsi bogatijo in se z največjim veseljem pripravljajo na vstop v Evropsko unijo ter veliki evro, s katerim bodo lahko plačevali vsepovsod. In tako se je tudi zgodilo.

Proti koncu prvega desetletja novega tisočletja je mladenič na javni fakulteti diplomiral in poleg tega tudi magistriral, saj je bila po novem, bolonjskem programu, šele slednja stopnja tista, ki je lahko nadomestila prejšnjo diplomu. A z njo ni mogel početi prav nič. Zgodila se je velika finančna kriza in namesto prave službe je raje vpisal še en študij, saj brez študentske napotnice službe ni mogel dobiti. Tisti prijatelji, ki do takrat niso storili samomora, so se množično preselili v Nemčijo.

Pri tridesetih je možki že kaj mrko gledal. Še vedno je živel doma, saj drugje ni mogel dobiti stanovanja. Ne z minimalno plačo pri teh cenah najemnine, pa še pri hrani privarčuje, ker z ostarelimi starši jedo skupaj. Oče bi moral že davno v dom, a kaj ko njegova penzija ne pokrije niti polovice bivanja. Nikakor mu ne pomaga, da je bil zadnjih nekaj let, po možganski kapi, na polovičnem delovnem času zaradi invalidnosti.

Mladenič, zdaj že gospod, je še naprej obiskoval pediatrijo v bližnjem javnem zdravstvenem domu, ker zdravnika »za odrasle«, ki bi še opredeljeval paciente, ni bilo nikjer. Veselilo ga je vsaj kolesarjenje do službe, s katerim je prispeval k bolj-

šemu zraku, ki očitno nobenega več ne skrbi, saj se bolj ukvarjajo z vojnami. To ve, ker spremlja novice na javni nacionalni televiziji.

Ni mu jasno, kje se je vse zalomilo. Saj je vendar vedno plačeval davke in razumel je, da jih za boljši jutri plačujejo vsi, ki nimajo dovolj denarja, da bi ga speljali v davčne oaze. A časi njegovega rajskega otroštva so bili tudi rajski časi za privatiziranje države, ki zdaj poskuša rešiti še zadnje ostanke prejšnjega »socializma«, ki je omogočil dostopno javno zdravstvo in šolstvo, stanovanja in celo počitniške objekte. Mogoče v trgovinah res ni bilo po 60 vrst jogurtov, kot danes, a so jih vsaj manj vrgli stran, ko jim je potekel rok uporabe, si je mislil.

Moški se je tako nedavno zavedel, da pogrēša čase, v katerih ni nikoli živel, samo zato, ker je bilo na svetu manj milijarderjev. Povsem se je strinjal z anketo, ki so jo kakšno leto pred tem pri njegovi, milenijski generaciji in pri mlajših opravili v Ameriki. Tako kot tistih 56 odstotkov se je strinjal, da milijarderji ne bi smeli obstajati, da gre pri tem za bogastvo, ki bi ga morali razdeliti med ljudi.

Danes osamljenemu gospodu ni nič boljše. Z ženo in otrokom poskušajo preživeti, čeprav se je samo v zadnjem letu hrana podražila za nekaj več kot dva odstotka, od leta 2015 za 44,3. Saj je v tem času zrasla tudi plača, povprečna za kar 1.611 evrov neto, a je še nikoli ni zaslužil, tako kot ostalih 40 odstotkov delovnega telesa, ki ima plačo minimalno ali nižjo od te.

Gospod na poti v srednja leta danes životari. Prosti trg mu pač ne koristi, ker je ustvarjen za to, da uniči najranljivejše, tako ljudi kot naravo. Zato se je odločil, da bo diplomu, ki naj bi mu pomagala do spodobnega življenja, raje kar prodal. Bodo pa vsaj lahko šli čez vikend v kamp na Kolpo in bo tudi sam spet užil dopust. “

ujeto v mrežo



Pa saj niste resni. **Sabina**

ZAPOSILIMO STROKOVNO SODELAVKO

POGOJI:

- Poznavalka bibliofilskih knjig
- Starost; nad 30 let
- Nekadilka
- Komunikativna
- Da ima rada moža in družino
- Samostojna
- Da živi v Ljubljani
- Da je oblečena v ženska oblačila

Info: dusan.cunjak@siol.net

Le kam izginjaš, ljubi rod?
Pognal si tukaj korenine.
Ne daj, da jutri drug gospod
z ognjišča tvojega te zrine.
Še dobro, da ste nam pustili
kakšno slovensko firmo...

Simon Gregorčič

Rad imam načelne
delovne iz partije
v fašista?
in trezne politike
ter alkohol v šolah

Savsko naselje v Ljubljani. **Dragan**

Krško - železniška postaja. **Dejan**

Ste tudi sami posneli kako zanimivo, nenavadno ali lepo fotografijo? Delite jo z nami in jo pošljite na: razglednice@megafon.si
Sprejemamo tudi video posnetke.

Kranj - ne čudite se, da pride toliko ljudi na obalo. **Maja**


Vsi za enega, SDS proti vsem

Blaž Omahen |

Prva stranka parlamentarne opozicije SDS je v ponedeljek zaključila zbiranje podpisov za razpis referenduma. V državni zbor so s poslancem Andrejem Hovikom na čelu prinesli nekaj več kot 47 tisoč podpisov v škatlah z napisi *Ljudstvu drobiž, izbrancem prestiž*. Tik ob njem sta stali še prva tviterašica SDS Mojca Škrinjar ter Kopriva60918021, javnosti bolj znana kot Alenka Jeraj. Za njimi pa se je zgriňala gruča gorečih privrženecv in privrženek s transparenti v nekoliko polomljeni slovenščini.

Zakonodaja poslancem in poslankam nalaga, da datum referenduma določijo v sedmih dneh. Datum mora pasti nekje med 30. in 45. dnem od dneva razpisa oziroma kasneje, če se s tem strinja dvotretjinska večina. Glede na parlamentarne odnose je moč pričakovati, da se bodo volišča tako spet odprla konec maja. Svoje ogorčenje nad Slovensko demokratsko stranko je ob vložitvi podpisov izrazila tudi kulturna ministrica Asta Vrečko, ki je še sporočila, da neglede na rezultat referenduma ne bo odstopila.

A s SDS nima težav samo koalicija, temveč tudi najmlajša in najmanjša poslanska skupina nepovezanih poslancev pod vodstvom do nedavnega poslanca te iste stranke Anžeta Logarja. Nepovezani poslanci oziroma Demokrati bi si radi izborili svoj delež mest v delovnih telesih državnega zbora. Ker sta se na račun ustanovitve nove poslanske skupine nekoliko zmanjšali največji poslanski skupini, je nov preračun določil, da bi prav Gibanje Svoboda in SDS morali prispevati nekaj svojih mest. Gibanje Svoboda je sicer sporočilo, da je to pripravljeno storiti, čeprav Logarju pri izbiri odborov niso bili pripravljeni popustiti. SDS na drugi strani Logarjeve pobude

ignorira in ne želi odstopiti svojih mest.

In če na področju razmejitev zasebnega zdravstva od javnega vladna koalicija še ni popolnoma usklajena, so v obravnavo skupaj uspeli vložiti novelo zakona o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo. Novela, ki je bila simbolično vložena prav na materinski dan, bo, če bo sprejeta, odpravila neskladje z ustavo, ki ga je konec lanskega leta ugotovilo ustavno sodišče. S tem bodo omogočili samskim ženskam in ženskam v istospolnih zvezah pravico do možnosti oploditve z biomedicinsko pomočjo, ki je bila ženskam v raznospolnih zvezah že priznana.

Podobna zakonska ureditev je sicer že padla na referendumu pred 24 leti, ko se je proti zakonu izrekla večina od 35 odstotkov volilnih upravičenk in upravičencev, ki so odšli na volišča. Kljub negodovanju opozicije, ki je zakon rušila že leta 2001, pa še enega referenduma ni pričakovati. Novela zakona namreč odpravlja neustavno stanje, ki ga je ugotovilo ustavno sodišče.

Ustavno sodišče se je sicer z različnimi pravnimi interpretacijami večkrat razbremenilo odločanja o tej temi. Leta 2013 je skupina 38 poslank in poslancev v obdobju pred volitvami zahtevala ustavno presojo, a je sodišče ugotovilo, da jim je s prenehanjem mandata potekel tudi pravni interes. Leto kasneje je podobno presojo vložilo 61 poslank in poslancev, a je ustavno sodišče odločilo, da presoje ne bodo opravili, saj imajo pobudniki sami dovolj glasov za spremembo morebitnih neustavnosti. Še v tretje je ustavno sodišče poslansko zahtevo zaradi postopkovnih razlogov zavrnilo leta 2020. “

Namesto javne dražbe bodo v Piranu zbirali ponudbe

Občina Piran prodaja ekskluzivno zemljišče z objektom v Portorožu za samo 210 tisoč evrov

| U. R.

Kdor spremlja drobovje spletne strani Občine Piran, je med pozivi za predložitev letnih programov turističnih društev in objavami o razpisu za sofinanciranje programov za veteranske organizacije lahko zasledil, da občina z javnim zbiranjem ponudb prodaja ekskluzivno občinsko zemljišče z obstoječim objektom v Portorožu po izjemno ugodni ceni – zgolj 210 tisoč evrov. Da, prav ste prebrali – zgolj 210.000 evrov.

Predmet prodaje z javnim zbiranjem ponudb je nepremičnina – parcela št. 5155/2 k. o. 2631 Portorož, v izmeri 532 kvadratnih metrov. Po zemljiškoknjižnih podatkih je nepremičnina v celoti (1/1) last Občine Piran in ni obremenjena z obli-gacijskimi ali stvarnimi bremenmi. Nahaja se na območju naselja Portorož in je s prostorskimi akti Občine Piran opredeljena kot stavbno zemljišče, sestavni del območja razpršene gradnje (pretežno stanovanja). Na predmetni parceli se nahaja stavba (ruševina) z naslovom Kampolin 117, Portorož, ki ni v uporabi. Dostop do parcele je potrebno še urediti. Tovrstna zemljišča po oceni poznavalcev nepremičninskega trga dosegajo bistveno višje prodajne vrednosti – tudi krepko prek milijona evrov.

Občinske nepremičnine, ki jih občine ne potrebujejo za opravljanje svojih dejavnosti, se praviloma prodaja na javnih dražbah kjer različni dražitelji tekmujejo za nakup z višanjem ponudb in tako poskrbijo za to, da občina za svojo nepremičnino iztrži največ denarja. Praksa preteklih dražb je pokazala, da se občinske nepremičnine, ki jih Občina Piran prodaja na javnih dražbah, prodajo za krepko višjo ceno od izklicne. Zato toliko bolj prese-neča, da so se v Piranu odločili ekskluzivno zazidalno zemljišče z obstoječim objektom prodati z javnim zbiranjem ponudb v zaprti kuverti in ne z javno dražbo. Izjemno nizka začetna cena in prodaja z zbira-

njem ponudb namesto z višanjem cene na javni dražbi sicer predstavljata odlično priložnost za potencialne kupce, toda v enaki meri nosita tveganje za občinski proračun. Do zaključka redakcije ni bilo moč zaslediti dokazov, da bi občina prodajo te ekskluzivne občinske nepremičnine poleg objave na spletni strani občine oglaševala še kako drugače – na primer na brezplačnih nepremičninskih portalih – kot to predpisuje Zakon o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti, ki določa, da je prodajo občinskih nepremičnin, ko je to smiselno z ekonomskega vidika, potrebno oglaševati tudi na druge načine (na drugih spletnih straneh) in nikakor zgolj z objavo na spletni strani občine.

Poleg omenjene nepremičnine v Portorožu je z istim javnim pozivom naprodaj tudi zazidalno zemljišče v Dragonji (par-cela št. 2489/3, k. o. 2633 Raven, v izmeri 534 m²) po začetni ceni 50.528,00 evrov. Ta nepremičnina se nahaja na območju naselja Dragonja in je s prostorskimi akti Občine Piran opredeljena kot stavbno

zemljišče znotraj ureditvenega območja naselja Dragonja, v območju pobarvanem z rumeno barvo in označenem s črko »s« – stanovanja. Na omenjeni parceli se nahaja daljnovod električne energije.

Osem drugih nepremičnin, ki jih name-rava občina Piran prav tako prodati aprila letos, bo zainteresiranim – za razliko od zgornjih dveh – ponudila na dražbi, ki je sklicana za 17. april.

Poziv za javno zbiranje ponudb je na spletni strani občine objavljen od 20. marca letos in čeprav je težko verjeti, da se je občina Piran pripravljena odreči tako atraktivnemu zemljišču v Portorožu za zgolj 210 tisoč evrov, do zaključka redakcije Megafona poziva za javno zbiranje ponudb ni preklicala. “

Zainteresirani ponudniki lahko prev-zamejo dokumentacijo javnega zbira-nja ponudb na spletni strani občine Piran na naslovu: <https://www.piran.si/objave/58> ali na Uradu za nepremič-nine in stanovanjsko politiko Občine Piran (Tartinijev trg 2, 6330 Piran) v času uradnih ur občinske uprave (pone-deljek: 8:00–12:00, sredo: 8:00–12:00 in 14:00–17:00, petek: 8:00–12:00). Rok za oddajo ponudb je 11. april, še pred oddajo ponudbe pa je treba vpla-čati varščino v višini 10 % začetne cene tako, da bo nakazilo na računu občine vidno že dan prej, 10. aprila 2025.

Podrobnejše informacije lahko zain-teresirani ponudniki pridobijo v tajni-štvu Urada za nepremičnine in stano-vanjsko politiko Občine Piran (05/671-0351 – ga. Patricia Gec) ali na elektronskem naslovu obcina.piran@piran.si. Kontaktna oseba je Tina Opara Simčič (tina.oparasimcic@piran.si).



Parcela z objektom.

SHOWROOM

NUMA

events

Umetnost
popolnih
dogodkov

 info@numaevents.si

 041 955 445

 @numaevents

 NUMA events



www.numaevents.si

Starejši za starejše: program, ki rešuje vrzeli v sistemu?

Ana Zupan
foto: pexels



Pred približno letom dni je Občina Ankaran podpisala pogodbo z Društvom upokojencev in starejših občanov Ankarana ter s tem del svojih obveznosti pri skrbi za starejše prenesla na izvajalce programa *Starejši za starejše – za višjo kakovost življenja doma*. Pod vodstvom koordinatorja Romana Cvetka so prostovoljci obiskali 34 Ankarančanov, starejših od 90 let, ter preverili, ali potrebujejo kakršnokoli pomoč ali oskrbo. Ugotovili so, da je enajst starostnikov že nastanjenih v domovih za starejše, za dvanajst drugih pa je bilo dogovorjeno, da bodo do 30. junija letos deležni brezplačne e-oskrbe na daljavo, ki jo nudi Zveza društev upokojencev Slovenije. Gre za storitev, ki starejšim omogoča 24-urno povezavo z asistenčnim centrom ali zdravstvenim osebjem. Septembra so prostovoljci nadaljevali z obiski med 63 občani, starejšimi od 85 let, in jih do konca leta obiskali 42. Devet jih že biva v domovih za starejše, večina preostalih pa si je izrazito želela več družjenja. Na tej podlagi je nastala ideja o mesečnih srečanjih starejših od 85 let, ki v tekočem mesecu praznujejo rojstni dan, pri čemer je prvo srečanje potekalo januarja. Program *Starejši za starejše* sedaj potrebuje okrepitve, kar pomeni, da se mu lahko upokojenci ter starejši občani Ankarana pridružijo kot prostovoljci. Pobuda je dragocena, a v ozadju se odpira pomembno vprašanje: ali lahko prostovoljstvo, pa naj bo še tako srčno, nadomesti manko sistemske podpore za starajočo se populacijo? In kdo – občine, država, posamezniki – naj prevzame odgovornost za dostojno staranje v skupnosti?

Po podatkih iz leta 2023 se Občina Ankaran v Sloveniji uvršča med občine z najstarejšim prebivalstvom, saj v letu 2021 presega slovensko povprečje za približno 20 odstotkov – ima že 24,9 odstotka prebivalcev, ki so starejši od 65 let. Iz demografske projekcije izhaja, da bo delež starejših

do leta 2026 hitro naraščal in dosegel 32,9 odstotka vseh prebivalcev, v letu 2031 pa že 41,1 odstotka vseh občanov Ankarana.

Občina, ki šteje skupno nekaj več kot 3.200 občanov, za starejše letno nameni 322.000 evrov. *»V občini Ankaran, kjer starejši predstavljajo pomemben del prebivalstva, je ključno, da so ukrepi prilagojeni njihovim dejanskim potrebam in da imajo možnost soočanja o programih, ki jih zadevajo. Občina lahko zagotavlja infrastrukturo in storitve, ki omogočajo kakovostno staranje – od prilagojenega javnega prevoza in oskrbnih centrov do programov za aktivno preživljanje prostega časa. Hkrati lahko spodbuja vključevanje starejših v prostovoljske dejavnosti, ki prispevajo k medgeneracijskemu povezovanju,«* so povedali na občini.

Inštitut za socialno varstvo je skupaj s Centrom za družboslovno informatiko Fakultete za družbene vede sodeloval v pilotnih projektih dolgotrajne oskrbe, v sklopu katerih so evalvirali storitev e-oskrbe. Rezultati so pokazali visoko zadovoljstvo in pri uporabnikih prepoznano koristnost. Največjo pozitivno spremembo so opazili na področju samostojnosti, občutka nadzora nad življenjem in splošne kakovosti življenja. *»Prostovoljstvo pa ne more nadomestiti formalnih storitev oskrbe, ki morajo biti sistemsko zagotovljene. Potrebe starejšega prebivalstva nenehno naraščajo in postajajo zahtevnejše. Tudi podatki s področja pomoči na domu iz leta v leto potrjujejo, da se povečuje delež temeljnih dnevnih opravil, ki so praviloma kompleksnejša in jih je mogoče ustrezno izvesti le z usposobljenim kadrom in stabilnim financiranjem. Da bomo ustrezno odgovorili na potrebe po dolgotrajni oskrbi, moramo uspešno vzpostaviti sistem dolgotrajne oskrbe. Ta zahteva stabilno financiranje, ki ga po novem Zakonu o dolgotrajni oskrbi zagotavljamo v obliki prispevka za dolgotrajno oskrbo in novega proračunskega vira,«* so še sporočili iz Inštituta za socialno

varstvo ter dodali, da zagotavljanje teh storitev zahteva krepitev zdravstvenih in socialnih služb ter dovolj usposobljenega kadra, ki bo lahko nudil čim bolj integrirano podporo, predvsem na domovih uporabnikov. Smiselno se jim zdi razvijati modele, s pomočjo katerih prostovoljstvo prepletajo s formalnim sistemom. S takšnim pristopom prostovoljke in prostovoljci ohranjajo ključno dopolnilno vlogo – prispevajo k boljši kakovosti življenja starejših ter hkrati služijo kot podpora strokovnim izvajalcem, ne pa kot njihova zamenjava.

Po več kot treh desetletjih priprav se Slovenija le podaja v reformo dolgotrajne oskrbe, ki uvaja nove vire financiranja in spodbuja bolj pravično, solidarno razporeditev stroškov. Trenutno država za dolgotrajno oskrbo namenja 1,5 odstotka BDP, kar kljub povišanju, v primerjavi s preteklimi leti, še vedno zaostaja za evropskim povprečjem.

Leta 2023 je bil sprejet Zakon o dolgotrajni oskrbi, katerega namen je izboljšati finančno dostopnost storitev za prebivalce ter razširiti ponudbo skupnostnih storitev. Te ne obsegajo le pomoči pri osnovnih in podpornih vsakodnevnih opravilih, temveč vključujejo tudi zdravstveno nego, storitve za ohranjanje in krepitev samostojnosti, ki jih zagotavljajo fizioterapevti, delovni terapevti in socialni delavci, ter sofinancirano e-oskrbo. *»Prednostno bo treba obravnavati predvsem ukrepe za razvoj kadrov v dolgotrajni oskrbi. V ospredju mora biti povečanje števila zaposlenih in izboljšanje delovnih pogojev, kot so povišanje plač, boljše usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja, zagotavljanje najvišjih standardov varnosti pri delu, usposabljanja, štipendij idr. Treba bo v večji meri podpreti in razvijati inovativne programe v lokalnih okoljih, od krepitev socialne mreže, večje vključenosti starih ljudi v družbo do izboljšanja kakovosti bivanja,«* so še dodali na Inštitutu. **66**

megafon tv

Izpostavljam izbrane vsebine na Megafon TV - Televiziji Slovenske Istre:

4. april - petek

18:00 : Pregled tedna - kratke novice iz Istre

5. april - sobota

18:00 : Pogled nazaj - zgodovinska oddaja
Zgodbe izolskega Kralja

7. april - ponedeljek

18:00 : In vivo veritas - pogovorna oddaja
Maja Shalaby o sodobnem lokostrelstvu

8. april - torek

18:00 : Tema tedna
Zakulisje prenove Libertasa

9. april - sreda

18:00 : Kulturni raport - oddaja o kulturnih dogodkih
Pogovor o branju: Marjan Tomšič
20:00 : Ilin ... Akcija! - oddaja o filmu
Mesec glasbenih dokumentarcev: Praslovan

10. april - četrtek

20:00 : Ad hoc - krajši intervjuji
Jaka Mankoč, kuharski mojster

11. april - petek

18:00 : Pregled tedna - kratke novice iz Istre

12. april - sobota

18:00 : Pogled nazaj - zgodovinska oddaja
Šolstvo skozi oči upokojene ravnateljice

14. april - ponedeljek

18:00 : In vivo veritas - pogovorna oddaja
Socialistovski krožek o aktualnosti socializma

15. april - torek

18:00 : Tema tedna
Vesoljski turizem

16. april - sreda

18:00 : Kulturni raport - oddaja o kulturnih dogodkih
Obalne rime: Ogorki
20:00 : Ilin ... Akcija! - oddaja o filmu
Mesec glasbenih dokumentarcev: 100 dB

17. april - četrtek

20:00 : Ad hoc - krajši intervjuji
Pikado vse prej kot gostilniški šport

18. april - petek

18:00 : Pregled tedna - kratke novice iz Istre

19. april - sobota

18:00 : Pogled nazaj - zgodovinska oddaja
Gostilna Giordana - gostilna s tradicijo

Ste zamudili katero od preteklih oddaj? Brez skrbi!
Vse oddaje Megafon TV so dostopne na YouTube kanalu Megafon TV (@megafontv7404)

K U L T U R N I K N A P L O V E D N I K

4. 4., 19:00, Klub študentov Občine Koper
Otvoritev novih prostorov Kluba študentov občine Koper + koncert: Caro mio (pop rock), One cupcake away (psihedelični rock)

4. 4., 19:30, Gledališče Tartini Piran
Gledališka predstava: Pandemica – Boris Kobal & Boris Devetak (komedija)

4. 4., 20:00, Figa rock bar, Koper
Stand-up večer: Matjaž Javšnik

4. 4., 21:00, Hangar bar, Izola
Koncert: S.A.R.S. (rock, reaggae, ska)

5. 4., 11:30, Lutkarnica, Koper
Lutkovna predstava za otroke: Začarani čajnik

5. 4., 17:00, Kulturni dom Izola
Gledališka predstava za otroke: Mala čarovnica Lili – Lov za izgubljenim zakladom

5. 4., 18:00, Narodni dom Pobegi
Folklorni večer in razstava likovnih del Danijela Bucaja Paradiža

5. 4., 19:00, Zadružni dom Korte
Koncert: 56. revija Primorska poje – revija odraslih pevskih zborov

5. 4., 19:00, Klub študentov Občine Koper
DJ večer: Bromance & Wuyanni

5. 4.–3. 5., Galerija Drat, Izola
4. Slovenski teden nakita 2025

8. 4., 19:00, Art Kino Odeon, Izola
Kino v živo: projekcija filma Novi Sošolci (Toni Cahunek, Slovenija, 2025, 89') + pogovor s filmsko ekipo

10. 4., 20:00, Center mladih Koper
Stand-up večer: Zagnani neznani – Matic Kokošar, David Gorinšek in Dejan Ikovic – Bushi

11. 4., 19:30, Gledališče Tartini Piran
Koncert: Piranski glasbeni oder – Salamander (jazz, šansoni)

11. 4., 19:00, Kulturni dom Izola
Gledališka predstava: Čas pa kar teče (Cukr teater Piran)

11. 4., 20:00, Art Kavarna Odeon, Izola
Koncert: Elvis Šahbaz (akustična kitarska glasba)

12. 4., 11:00, Kreativni center, Koper
Otroška delavnica z glino

12. 4., 20:00, Kulturni dom Izola
Festival komedije: Tin Vodopivec, Sašo Stare, Mark Džamastagič, David Gorinšek

12. 4., 20:00, Gledališče Tartini Piran
Koncert: Bachove arije

12. 4., 21:00, Hangar bar, Izola
Koncert: RecycleMan z bendom (jazz, rock, trip hop)

12. 4., 21:30, Snack bar 1964, Koper
Koncert: Omar Naber (pop, rock)

15. 4., 19:30, Gledališče Tartini Piran
Gledališka predstava: La la laj – Perica Jerković & Robert Petan (glasbena komedija)

16. 4., 17:00, JSKD Koper
Delavnica: Medgeneracijski ustvarjalni pobeg – grafika na žlico

17. 4., 18:30, Center mladih Koper
Filmski večer: Švic (Magnus Von Horn, Poljska, Švedska. 2020, 106')

17. 4., 19:30, Pokrajinski muzej Koper
Koncert: Amabile z muzejem – Dario Savron (klasična in sodobna tolkalna glasba)

18. 4., 19:30, Avditorij Portorož
Gledališka komedija: Županova Micka (PG Kranj)

18. 4., 20:00, Klub študentov Občine Koper
DJ večer: Slavic hardbass – Disco Kset

»Dvorana na Kraški je moj drugi dom.«

- Azim Redžić



Andraž Velkavrh
txt&foto

Pisalo se je leto 1981, ko se je Azim Redžić iz rodnega Prijedora v Bosni in Hercegovini preselil v Izolo, za katero do tedaj nikoli ni slišal. V iskanju službe je sprejel izziv, ki ga je ponujalo prosto delovno mesto v Hotelu San Simon, kjer naj bi ostal zgolj eno leto. Eno leto se je razvleklo na celo življenje in 54 kasneje je Azim prava izolska legenda.

Izola ga je ob prihodu spominjala na vas, v devetdesetih letih pa se je po njegovem mnenju začela krepko razvijati. Ko je prišel, ni poznal nikogar. Presenečen je bil, kako lepo so ga Slovenci sprejeli. Z veseljem se spominja obdobja, ko je skoraj trideset let delal v znamenitem hotelu, kjer je bil prvotno električar, a je gostinstvo od njega zahtevalo še precej več. Bil je tudi natakar, reševalec iz vode, izposojal je pedaline ter pobiral vstopnino na plaži in na toboganih. Marsikdaj se je celo skregal z Ljubljancami, ko so mu očitali, zakaj »kasira«, češ da je to njihovo morje. Kdaj pa kdaj je tudi lovil tiste, ki niso želeli plačati, a je bilo takšnih vendarle zelo malo.

Ljubezen do športa ga je spremljala od malih nog, ko je bil nogometni vratar. V Prijedoru je pri šestnajstih letih že branil za člansko ekipo, kljub temu da pred sedemnajstim letom tega ne bi smel. V klubu so pač napisali, da je star sedemnajst, tako da je lahko nastopal. V Izoli ni več aktivno treniral, je pa spremljal dogajanje in velikokrat pomagal na stadionu. Še posebej se spominja zlatih časov, takoj po osamosvojitvi, ko je pred tekmo z lizbonsko Benfica pomagal barvati, čistiti in pripravljati tribune za zgodovinsko tekmo.

Leta 1993 je začel obiskovati še rokometne tekme, kmalu pa ga je kot vodjo moštva v ekipo povabil Tone Barič. Čez čas ga je vsakodnevno obiskovanje izolske dvorane privedlo do tega, da je od Vojka Cetina prevzel mesto vzdrževalca dvorane

na Kraški ulici 1: »Mislil sem, da ne bom mogel brez San Simona. Tam sem bil na razpolago 24 ur na dan. Če so me klicali ob treh zjutraj, da se ga je nekdo napil in ne zna odpreti vrat, sem moral tja. Potem pa sem prišel v dvorano, kjer včasih ni bilo veliko dela.«

Dvorana je kmalu postala njegov drugi dom. Tam je preživel cele dneve, pri opravih mu je občasno pomagala žena, pa tudi otroka sta bila redno v telovadnici. Brez dvorane ne more niti zdaj, ko je že dobro leto dni v pokoju, saj še vedno pomaga ženskemu rokometnemu klubu, kjer ga punce zelo spoštujejo: »Še vedno sem tukaj skoraj vsak dan, saj je to moj drugi dom. Tudi, ko sem šel iz San Simona, sem še pet let hodil gledat po plaži, če delajo vse luči. Zelo me je živciralo, če temu ni bilo tako.« V izolski dvorani je velikokrat veljal za precej strogega hišnika, saj je želel vzpostaviti določen red in disciplino. Jezil se je, če je kdo sedel na mizi, pušchal prižgano luč, mazal stene s supergami, pa tudi, če kdo ni znal varčevati z vodo. »Strog sem moral biti, saj sem hotel narediti red. Do neke mere mi je to uspelo. Številni mladi so se me bali, a nisem nikoli kričal na njih. Nekateri fantje so se po treningu tuširali dve uri, potem pa punce za njimi niso imele tople vode. Včasih sem potem fantom izklopil toplo vodo. Od leta 2000 dalje je bila vsaka generacija slabša.«

Za zlati čas izolskega rokometu šteje obdobje, ko je klub igral v prvi ligi, vse od uspešnega obstanka v borbi s Kozino pa do zgodovinske zmage nad Koprčani. Rad se spominja dni po tekmi, ko so bili na kavi s preostalimi člani ekipe in so jim mimoidoči čestitali ter jih pozdravljali. Zdaj je po njegovem mnenju tako šport kot tudi sam rokomet vsako leto na slabšem nivoju, saj se vanj premalo vlaga, otrok pa ne morejo zadržati pri udeleževanju. Na splošno meni, da je v Izoli premalo otroških igrišč,

zato je mladina raje na računalnikih in telefonih. V Izoli so posebno poglavje tudi navijači Ribari, s katerimi je imel Azim vselej dober odnos, saj so ga poslušali, kljub temu da so v dvorano kdaj pa kdaj vrgli dimno bombo.

V prostem času zelo rad obiskuje nogometne in rokometne tekme ter se družijo s prijatelji v izolskih barih, kot so Parencana, Bariera in Royal. Je tudi član izolskih nogometnih veteranov, ki se redno udeležujejo turnirjev v Bratislavi, Beogradu, Sarajevu, pa tudi njegovem rodnom Prijedoru. V Bosni in Hercegovini nima več nikogar, samo hišo. V preteklosti je rodno deželo obiskoval po enkrat ali dvakrat letno, zdaj ko ima več časa, pa se tja odpravi večkrat, še posebej poleti, ko je lepo vreme in pridejo tja ljudje iz celega sveta, ki jih tudi sam pozna, saj se tako kot on vrnejo na oddih. Omeniti velja, da je tudi njegova žena iz Bosne in Hercegovine, spoznal pa jo je na Pokljuki.

Glede glasbe pravi, da posluša vse, mu pa velikokrat na zabavah prija prisluhniti bosanski glasbi. Obožuje vso hrano. Ko sem ga vprašal, ali kdaj kaj speče tudi sam, pa je v smehu odvrnil, da ne zna pripraviti niti jajc.

V Izoli je legendarni »Redžo« zelo cenjen. Po njegovem mnenju tudi zato, ker je zelo dobrosrčen. »V San Simonu sem delal po 24 ur na dan, kot vzdrževalec, za šankom, na plaži. Kamorkoli sem prišel, sem bil dober z vsemi, zato sem tudi spoznal veliko ljudi. Več kot trideset let sem v rokometu in nikoli za to nisem dobil enega evra, saj sem vedno hotel pomagati otrokom. Vedno sem gledal na to, da naredim nekaj za njih, zato tudi zdaj še vedno obiskujem dvorano.« Vsekakor si Izole, še posebej pa izolske dvorane, ne gre predstavljati brez Azima, tako kot si on ne more predstavljati življenja brez dvorane. “

Izobraževanja na daljavo še ne priporočajo

Na Univerzi na Primorskem še vedno čutijo posledice pandemije

Andraž Velkavrh
foto: megafon

Pred petimi leti je ves svet prizadela pandemija, ki jo je povzročil covid-19. Ljudje niso bili pripravljeni na posledice epidemije virusa, ki se je po Zemlji razširil iz kitajskega mesta Wuhan. Za Slovenijo je to pomenilo delno zaprtje države ter prilagoditve in omejitve na številnih področjih. Šolstvo je bilo prav tako primorano spremeniti strukturo poučevanja, saj so morali vodilni najti način, kako nadaljevati s poukom. Na Univerzi na Primorskem ni bilo nič drugače, posledice pa čutijo še dandanes.

Največji izziv, s katerim so se spopadli delavci v šolstvu, je bila nujnost zelo hitre organizacije izobraževanja na daljavo. Predavanja so morali preseliti na splet, kar je pomenilo veliko spremembo tako za zaposlene na fakulteti kot za študente. Nekateri so se hitro znašli v novih razmerah, medtem ko so drugi potrebovali več časa za prilagoditev.

Nenadoma je bilo potrebno opremiti predavalnice, da je bila oprema primerna za preselitev na računalniški program Zoom, ki so ga poleg programa Teams za predavanja po spletu pretežno uporabljali v vseh slovenskih izobraževalnih ustanovah. Študij je na daljavo potekal del študijskega leta 2019/2020 in celotno študijsko leto 2020/2021. Izobraževalne ustanove so sledile smernicam Nacionalnega inštituta za javno zdravje, ko so razmere to dopuščale, pa so takoj ponovno začele s študijskim procesom v živo, kot so ga izvajale pred zaprtjem javnega življenja in ga izvajajo tudi sedaj. Na začetku pandemije so zaposleni svoje delo večinoma opravljali od doma. Sčasoma so se postopoma začeli vračati v pisarne po izmeničnem sistemu, dokler se ni delovni proces v celoti preselil nazaj v pisarniško okolje.

Na Fakulteti za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije (Famnit) niso zaznali večjih ovir pri uporabi spletnih platform in osvajanju novih digitalnih veščin, čeprav so se občasno ponavljale tehnične težave, kot sta slaba internetna povezava ter pomanjkanje opreme pri nekaterih študentih. Malce je pri tem pripomogla tudi država, ki je višje-



šolskim in visokošolskim študentom zagotovila določene oblike finančne pomoči, med drugim tudi enkratni solidarnostni krizni dodatek v višini 150 evrov. Kljub temu so se mnogi še vedno soočali s težavami pri dostopu do ustrezne tehnološke opreme, ki je bila nujna za učinkovito izobraževanje na daljavo.

Predvidevali bi lahko, da se je število nepoštenega opravljanja izpitov povečalo, vendar tega ne gre z gotovostjo trditi. Nekateri izpiti so bili vseeno izvedeni v živo, pri čemer so bila dosledno upošte-

vana vsa varnostna pravila za preprečevanje širjenja pandemije. Profesorji so vložili veliko energije v prilagajanje gradiv in študijskega procesa, da bi zagotovili čim bolj kakovostno izobraževanje na daljavo. Proces so prilagodili tako, da so študenti dosegli vse predvidene kompetence in da kasneje ne bi prišlo do lukenj v znanju. Ker pa je bilo takšno poučevanje neobičajno, je bilo pomembno dodatno spremljanje napredka študentov in posledično prilagajanje metod dela.

V prihodnosti na Famnit ne vidijo možnosti tega, da bi se poučevanje v celoti preselilo na daljavo, saj menijo, da študij v živo zagotavlja najvišjo kakovost izobraževanja: »Neposredna interakcija med študenti in profesorji, možnost sodelovanja pri diskusijah ter praktično delo so ključni elementi učinkovitega učenja, ki jih študij po spletu ne more v celoti nadomestiti. Bolj realna in smiselna rešitev se zdi hibridni model, ki omogoča kombinacijo klasičnega študija in uporabe sodobnih digitalnih orodij za večjo prilagodljivost študentom.«

Za uspešno izvajanje hibridnega modela bi bilo sicer potrebno izboljšati digitalno infrastrukturo, prilagoditi učne metode in razviti učinkovite načine preverjanja znanja na daljavo. »Sistem se je moral v času pandemije hitro prilagoditi in

pri tem smo se odzvali najboljše, kar smo se lahko. Ena izmed vidnih posledic je povečana uporaba Zoom sestankov, saj smo se v tem obdobju navadili na ta način komunikacije. To zdaj vidimo kot pozitivno spremembo, saj nam omogoča večjo učinkovitost pri organizaciji dela,« so odgovorili na UP Famnit.

Uvajanje najnovejših tehnologij in računalniških pripomočkov se na številnih področjih kaže kot izvrstna pridobitev, v šolstvu pa bo na popolno prevlado nad starim načinom poučevanja potrebno še malce počakati. **“**

Mimo ustavnega sodišča

Piran – Župan Andrej Korenika je pred dobrim tednom v Uradnem listu ponovno naročil objavo odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu ob Belokriški cesti v Portorožu, ki ga je že leta 2021 v celoti razveljavilo ustavno sodišče. Prostorski načrt je občina Piran pod županom Petrom Bossmanom prvič objavila jeseni 2018, skupaj s še dvema drugima prostorskima načrtoma na območju Portoroža, saj je hotela omogočiti ureditev 13 hektarjev površin, kjer bi lahko zgradili 53 hiš, legalizirali nekaj gradbenih posegov, uredili parkirišča, igrišča, parke, širili ceste, uredili komunalno infrastrukturo. Pri tej objavi Peter Bossmann ni upošteval zbranih več kot 1.370 podpisov Civilne iniciative, ki je zahtevala referendum, ustavno sodišče pa je leta 2021 vse tri odloke razveljavilo. Sedanji župan Andrej Korenika je maja leta 2024 isti odlok znova uvrstil na sejo občinskega sveta. Pri tem je poudaril, da ponovnega sprejetja istega odloka niso predlagale strokovne službe iz občinske uprave in da se je za to odločil sam, po nasvetu zunanega strokovnjaka in pravnika Francija Matoza. Za takšno objavo so se odločili zato, da bi zmanjšali tveganja izplačila odškodnin. Odvetnik Marko Zorman, ki zastopa Civilno iniciativo Piran, je ob tem dejal, da gre za eklatanten napad na odločitev ustavnega sodišča in za »še eno prostorsko šlamparijo piranske občinske uprave«, in napovedal, da bo predvidoma v 14 dneh sprožil novo ustavno presojo objavljenega odloka. Zadevo še toliko bolj zapleta dejstvo, da Piran nima sprejetega občinskega prostorskega načrta – in to že 18 let. *delo/nb*

Mimo policije malo težje

Koper – Policisti so v sklopu nacionalne preventivne akcije prejšnji teden izvedli poostren nadzor nad enoslednimi motornimi vozili. Sedem mopedov so pri tem zasegli, ker so policisti z napravo za merjenje hitrosti ugotovili, da so predelani in da zato presegajo največjo dovoljeno konstrukcijsko hitrost. Trije vozniki predelanih mopedov so bili mladotniki, eden pa je bil star 22 let. Starše mladotnikov so o prekrških obvestili, za vseh sedem kršiteljev pa bodo na pristojno okrajno sodišče podali obdolžilne predloge. Na PU Koper so letos zasegli že 24 mopedov, po njihovem opažanju pa je predelanih mopedov in tudi električnih skuterjev vse več. Opozarjajo, da so predelani mopedi, ki presegajo največjo dovoljeno konstrukcijsko hitrost, zelo nevarni tako za voznike kot tudi za druge udeležence v cestnem prometu, tovrstne poostrene nadzore pa bodo nadaljevali tudi v prihodnje. *rtvslo/nb*

Raje peš

Piran – Občina Piran je z aprilom na liniji mestnega avtobusnega prometa uvedla tri nova avtobusna postajališča. Nova postaja-



PU KOPER

Policisti preverjajo, če so zaseženi mopedi predelani.

lišča bodo umeščena v Luciji na Liminjanski cesti pred Športno dvorano v smeri proti Osnovni šoli Lucija in pred krožiščem na Podvozni cesti ter v Strunjanu, ob novem krožišču, ki je bilo urejeno v sklopu prenove ceste v letu 2024. Kot pravijo na občini, bodo nova postajališča omogočila boljšo dostopnost za lokalno prebivalstvo in za obiskovalce občine, obenem pa prispevala k zmanjšanju negativnih vplivov prometa na okolje. So tudi del širšega prizadevanja za uresničevanje strateških ciljev trajnostne mobilnosti. *piran.si/nb*

Posvet pred turistično sezono

Izola – Pred začetkom poletne turistične sezone so na občini sklicali varnostni sosvet, kjer so opravili pregled lanskoletne sezone in dosedanjih aktivnosti ter se okvirno dogovorili za prihajajoče poletje. Dean Kocjančič iz Turističnega združenja je naštel turističen »izplen« prejšnje sezone in poudaril, da nadaljujejo s prizadevanji za bolj odgovoren, trajnostni turizem. Komandir PU Izola Vladimir Babič je pojasnil, da so lani obravnavali nekaj več kot 500 kaznivih dejanj, kar je nekoliko več kot leta 2023, a so zabeležili manj čezmernih obremenitev s hrupom in pretepopov. Obravnavali so 174 prometnih nesreč, v katerih pa ni bilo smrtnih žrtev. Opozoril je še, da so izolski policisti kot redarji kadrovske podhranjeni. Vodja medobčinskega redarstva Denis Udovič

Voda bo še tekla

Koper – Direktorja Rižanskega vodovoda Koper Martin Pregelj in Istarskega vodovoda Buzet Mladen Nežić sta konec preteklega tedna podpisala novo pogodbo o dobavi vode za naslednjih pet let, katere vrednost znaša pet milijonov evrov. Nova pogodba bo pripomogla k zagotavljanju nemotene vodooskrbe za območje slovenske Istre. Z njo so si zagotovili dostopnost do 15 % zmogljivosti vodnega vira Gradole, iz katerega Istarski vodovod Buzet črpa do 1.000 litrov vode na sekundo. Dolgoročno pa naj bi vodooskrbo slovenske Istre in Krasa rešili z investicijskim projektom, ki je skupaj vreden skoraj 117 milijonov evrov. Projekt obsega obnovo vodovodnih sistemov in zmanjšanje vodnih izgub ter povezavo različnih vodnih virov. *sta/nb*



OBČINA PIRAN

Novo avtobusno postajališče Borgola Strunjan.

Nič več nenehnih karambolov?

Slovenija prometno najbolj varna država v regiji, Hrvaška najmanj

Simon Smole
foto: STA

Po splošnem prepričanju velja, da pri nas vlada slaba prometna kultura. Tudi višino prometnih kazni so dvignili prav s tem argumentom. A pred dnevi objavljeni preliminarni podatki Evropske komisije o smrtnih žrtvah v prometu za leto 2024 so vzpodbudni. Slovenija se uvršča med uspešnejše države, smo pa še daleč od uresničitve ciljev iz Resolucije o nacionalnem programu varnosti cestnega prometa za obdobje do leta 2030. Ta postavlja zahtevne cilje, ki sledijo evropski viziji nič umrlih na cestah.

Podatki iz vseevropske raziskave razkrivajo, da je bilo lani približno 20.000 smrtnih žrtev v Evropski uniji, kar pomeni triodstotno zmanjšanje v primerjavi z letom 2023. Kljub tem spodbudnim številkam EU glede na trende še vedno zaostaja za ciljem, da bi do leta 2030 prepolovila število smrtnih žrtev glede na izhodiščno leto 2010. Poleg tega so razlike med posameznimi državami kar velike.

Z manj žrtvami se v zadnjih petih letih lahko pohvalijo v Grčiji, Španiji, Franciji in Italiji, medtem ko se je število povečalo na Irskem in v Estoniji. Po drugi strani poročilo kaže, da je Slovenija, skupaj z Belgijo, Bolgarijo, Dansko, Litvo in Poljsko, na dobri poti k cilju 50-odstotnega zmanjšanja števila smrtnih žrtev do leta 2030. Leta 2024 je v Sloveniji v prometnih nesrečah umrlo 68 ljudi, kar je za 18 odstotkov manj kot v letu 2023 in najmanj, odkar vodimo statistiko žrtev. Za skoraj polovico manj je bilo tudi umrlih potnikov v vozilih, devet, še leto prej 17. Zaskrbljujoč pa je podatek, da je Slovenija lani zabeležila 12-odstotni porast udeležencev s hudimi telesnimi

poškodbami.

Povprečje smrtnih žrtev v prometu v EU je 44 na milijon prebivalcev, medtem ko jih je v Sloveniji 32 na milijon, kar nas uvršča na osmo mesto. Najbolj varne ceste imajo Švedska (20/milijon) in Danska (24/milijon), najvišje stopnje smrtnosti pa beležijo Bolgarija (74/milijon) in Romunija (77/milijon). Slovenija je letos prvič prometno varnejša od vseh svojih sosed Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške. Slednja je še vedno med najmanj varnimi evropskimi državami.

Čemu lahko pripišemo tako dober rezultat? Zagotovo gre tudi za posledico skokovitega povečanja prometa na avtocestah in hitrih cestah; v zadnjih 20 letih se je povečal za več kot 80 odstotkov. Po analizi Evropske komisije v EU kot najbolj kritične ocenjujejo ceste zunaj naselij, ki ostajajo najnevarnejše, najbolj varne pa so avtoceste; na cestah zunaj naselja je umrlo 52 odstotkov vseh žrtev prometnih nesreč, sledijo ceste v naseljih (38 odstotkov) in avtoceste (9 odstotkov).

Na AMZS so nedavno opozorili, da je kljub vzpodbudnim rezultatom še zmeraj problem skromna raba varnostnega pasu – med umrlimi jih kar 42 odstotkov ni uporabljalo varnostnega pasu. Izpostavljajo tudi problematiko alkoholiziranosti – v zadnjih letih je imelo 30 odstotkov povzročiteljev prometnih nesreč s smrtnim izidom raven alkohola nad dovoljeno mejo. Policijska statistika pa za vzroke prometnih nesreč s hudo telesno poškodovanimi ali umrlimi udeleženci na prvem mestu beleži neprilagojeno hitrost (37,1 odstotka).

V raziskavah, kot je ta evropske komi-

sije, manjkajo podatki, ki bi omogočili podrobnejšo raziskavo nesreč glede na posamezne vrste udeležencev v prometu, kot so pri avtomobilistih o vrsti avtomobila, ki so ga udeleženci vozili, o stanju, starosti in tlaku pnevmatik, o cesti in cestni opremljenosti na kraju dogodka.

Dotaknimo se še kazni za prometne prekrške, ki gotovo vplivajo na prometno varnost in so se v nekem trenutku glede na prihodke ljudi oziroma BDP države zvišale do nerazumnosti. Kasneje so jih sčasoma popravili. To je posledica ugotovitve, da ni ključna višina kazni, ampak verjetnost, da te bodo pri prekršku zalotili. Vzor je lahko avstrijski model. Zakaj imajo tam nižje kazni za prehitro vožnjo? Ne zato, ker bi bili vozniki po osveščenosti pred nami. Tam imajo na vsakem vogalu stacionarni radar, kar povečuje verjetnost, da boš kaznovan, zato je učinkovita tudi nizka finančna kazen.

Razlogi za izboljšanje rezultatov v raziskavi so tudi izboljšane okoliščine v prometu: avtomobili so postali varnejši, prva pomoč pride hitreje, medicina in znanost vse bolj napredujeta. Marsikdo z enakimi poškodbami bi verjetno pred desetletji umrl, danes pa ga rešijo in rehabilitirajo. Varnejši so tudi avtomobili in infrastruktura napreduje, zato se marsikateri trk konča le z gmotno škodo, takih pa v policijski statistiki večkrat ni, saj se udeleženci sami dogovorijo glede posledic. Zavarovalnice letno še vedno izplačujejo ogromno denarja za takšne škodne primere. Število nesreč namreč ne upada tako, kot se zaradi uradnih podatkov mrtvih in hudo ranjenih zdi. Torej so do boljšega stanja v večji meri pripeljale okoliščine kot pa udeleženci. **66**

Ovadbе v aferi Litjiska

Ljubljana – Nacionalni preiskovalni urad je končal preiskavo afere Litjiska, ki je pred enim letom močno zamajala drugo največjo vladno stranko SD. Ovađeni so: nekdanji generalni sekretar na pravosodnem ministrstvu iz vrst SD Uroš Gojkovič, bivši vodja službe za nepremičnine in investicije na tem ministrstvu ter nekdanji član SDS Simon Starček, prodajalec stavbe na Litjiski Sebastjan Vežnaver in njegovo podjetje Rezidenca Rajski vrt ter cenilka Breda Zorko. Cenilko Bredo Zorko, ki je izdelala dve cenitvi stavbe na Litjiski in njeno vrednost podražila za več kot pet milijonov evrov, pa je kazenska ovadba doletela zaradi suma ponarejanja listin. Gojkovič in Starček sta ovađena zaradi suma zlorabe položaja, Vežnaver pa zaradi suma pomoči pri izvršitvi tega kaznivega dejanja. Gojkovič in Starček kljub ovadbam še naprej ostajata zaposlena na pravosodnem ministrstvu, Gojkovič pa naj bi postal celo sindikalni zaupnik sindikalne skupine Ministrstva za pravosodje v okviru Sindikata državnih organov Slovenije, ki ga vodi Francišek Verk. *n1/nb*

Erar ali »error«?

Ljubljana – Novinarji spletnega portala Necenzurirano so ugotovili, da je spletna aplikacija Erar, ki jo upravlja KPK, namenjena pa je večji transparentnosti pri porabi javnega denarja, skoraj leto dni prikazovala napačne podatke o transakcijah državnih podjetij in javnih ustanov. S primerjavo podatkov so med drugim ugotovili, da je Erar pri podjetjih in javnih zavodih, ki prejemajo sredstva iz javne zdravstvene blagajne (ZZZS), prikazoval obseg nakazil, ki je bil tudi za polovico nižji od dejanskega. Razlike med prikazanimi in dejanskimi nakazili so znašale od nekaj tisoč evrov do več sto milijonov evrov. Za nastalo stanje pa naj ne bi bilo krivo napačno delovanje prenovljene različice aplikacije Erar, ki jo je KPK predstavila v začetku marca, ampak je šlo za težavo, ki se je vlekla dalj časa, saj je napačne podatke prikazoval tudi »stari« Erar. Po novinarskem poizvedovanju so na KPK celotno sporno obdobje, ki so ga povzemale različne poslovne podatkovne baze, najprej izbrisali iz aplikacije in šele konec prejšnjega tedna objavili pravilne podatke. *necenzurirano/nb*

Mladi na ulice, ker nimajo drugam

Slovenj Gradec – Slovenjgraška mladina je minuli konec tedna organizirala protest v središču mesta, s katerim je opozorila, da kljub obljubam občine že več let čakajo na prostor za druženje in ustvarjanje. Na Mestni občini Slovenj Gradec pravijo, da se občina zaveda pomena prostora za mlade in dejstva, da je bilo zaprtje kulturnega centra Špajz pred leti velik udarec za alternativno mladinsko sceno, zato že več let aktivno išče ustrezen prostor. Pred leti so se nekateri mladi alternativni glas-



Prejšnji konec tedna so mladi v Slovenj Gradcu organizirali protestni shod.

beniki zbrali v društvu SCAM (Slovenjgraška cona za alternativno mladino), kjer občasno organizirajo dogodke, sicer pa tudi oni čakajo na ustrežne prostore oziroma na ustrezen občinski razpis. To soboto, 5. aprila, bo čez dan potekal tudi dobrodelni koncert s številnimi alternativnimi skupinami iz različnih koncev Slovenije. *rtv/rš/nb*

Beseda ni konj

Ljubljana – Evropski književni prevajalci, novinarji in pisatelji so izrazili ostro nasprotovanje tretjemu osnutku Kodeksa ravnanja Evropske unije za izvajanje Akta o umetni inteligenci (ang. AI Act). Kot so zapisali v protestnem pismu, je trenutna različica osnutka na področju besedilnega ustvarjanja popolnoma nesprejemljiva s stališča več kot pol milijona avtorjev in avtoric, ki jih zastopajo Evropski svet združenj književnih prevajalcev, Evropska zveza novinarjev in Svet evropskih pisateljev. Osnutek naj ne bi upošteval njihovih pomislov in priporočil, ki so jih podali in ponovili v komentarjih na prejšnje različice osnutka, izražene v več skupnih pismih, kar razumejo kot posmehovanje njihovega konstruktivnemu prizadevanju. Pri Zbornici knjižnih založnikov in knjigotržcev ter Društvu slovenskih književnih prevajalcev so se tako odzvali tudi na projekt zbiranja slovenskih besedil in opo-

zorili na odprta vprašanja glede avtorskih pravic ter zaščite del pred nepooblaščenim rabo in širjenjem. Center za jezikovne vire in tehnologije (CJVT), kjer projekt izvajajo, se je na njihove pomisleke odzval z argumenti, da je tehnološki razvoj kljub pomislekom nujen, saj da slovenščina »tekmuje« z drugimi jezikovnimi modeli, ki pa imajo neprimerno večjo bazo besedil, prevajalce in založnike pa so pozvali k pogovorom. *sta/dskp/nb*

Dolgo pričakovana omejitev

Ljubljana – Vlada je sredi marca potrdila predlog novega zakona o gostinstvu, s katerim želi omejiti kratkotrajno oddajanje, posledično pa bi bilo več stanovanj na voljo za trajno bivanje. Kratkotrajno oddajanje bi bilo v večstanovanjskih stavbah omejeno na 60 dni v letu, bi pa lahko občina to skrajšala na najmanj 30 dni ali podaljšala na največ 90 dni. Oddajalo bi se lahko do osem ležišč. Veljavnost soglasij sosedov bi bila omejena na tri leta, stanovanja bi dobila posebne nalepke. V eno- in dvostanovanjskih stavbah bi bili omejitvi 150 dni na leto in 15 ležišč. Občine bi lahko ta razpon določile na od 30 do 180 dni. Zakon bo po predlogu med drugim tudi sprostil urejanje rednega obratovalnega časa gostinskih obratov. Ni pa več predvideno, da bi morali gostinci brezplačno streči vodo iz pipe. *sta/nb*



FUDŠ/FB

Uroš Gojkovič (drugi iz desne) je še vedno zaposlen na pravosodnem ministrstvu, postal naj bi celo sindikalni zaupnik. Na fotografiji ob zagovoru doktorske disertacije z naslovom »Sociokulturne razsežnosti prenosa znanja v okviru akademskega podjetništva.«

»Učinkovit urbanizem zahteva kolektivne napore.«

- dr. Ilka Čerpes, arhitektka, raziskovalka, izredna profesorica za urbanizem na Fakulteti za arhitekturo UL

Ajda Bračič
foto: Janez Marolt

Pomanjkanje dolgoročne strategije urejanja prostora že desetletja vpliva na težjo dostopnost stanovanjskih nepremičnin, preobremenjenost avtocestnih povezav, izginjanje kulturne krajine, degradacijo kmetijskih zemljišč, poplavno ogroženost in številne druge nevtrgalične točke življenja v Sloveniji. Dr. Ilka Čerpes, predavateljica in izredna profesorica za urbanizem na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani, meni, da gre pri urbanizmu za podhranjeno področje, ki ga obvladujejo parcialni interesi, čeprav je to v neskladju s temeljnimi načeli stroke, ki bi morala delovati v javno dobro.

Bi lahko rekli, da Slovenija nima dolgoročne urbanistične strategije?

»Jaz mislim celo, da nima niti zares dobro razvitega urbanizma. To področje je pri nas kaotično, vendar pa je po mojem mnenju to povezano s splošnim stanjem družbe, ne samo pri nas, ampak povsod po svetu. Prešli smo v fazo skrajne deregulacije in individualizacije na vseh področjih, tako na ekonomskem, političnem, družbenem kot tudi na medosebnem nivoju. Družba se atomizira. Urbanizem pa je stroka, pa seveda tudi politična ter družbena dejavnost, ki zahteva kolektivno delo in napore. Učinkovit urbanizem zahteva skupne cilje, ki si jih zastavimo kot družba, potem pa interdisciplinarno razvijamo določene strategije, da bi te cilje dosegli. V današnjih razmerah je to zelo težko. Naša državna upravljalvska infrastruktura je manj trdno

razvita, na tem področju nimamo tradicije, na katero bi se oprli.

Kaj to pomanjkanje urbanizma pomeni za poselitev države, za razvoj prometa, infrastrukture?

»Ko se pogovarjamo o urbanizmu, je vedno najpomembnejše, kako posledice naših posegov ali pomanjkanja posegov v prostor občutijo najmanjši segmenti družbe, torej posamezniki, družine ali pa recimo neka lokalna skupnost. Ko gledamo s temi očmi, je hitro jasno, da se ljudem zaradi odsotnosti urbanizma zapleta vsakodnevno življenje, ure in ure stojimo v prometu, preobremenjujemo ceste, ker je naša gradnja razpršena, težko organiziramo javni prevoz, saj ta ni zadosti ekonomičen in niti ne veže dovolj ljudi, da bi bil ekonomičen. Ljudje se zaradi tega pomanjkanja vedno več vozijo z avti. In več kot je avtov, več gradimo cest, ki potem potrošijo veliko prostora, ceste gradimo na račun kmetijskih zemljišč in tukaj se nam potem pozna, da smo ogroženi že pri samopreskrbi s hrano, hkrati to vpliva na poslabševanje klimatskih razmer. Tako da so posledice pomanjkanja urbanističnih vizij kar hude.

Omenili ste, da nimamo tradicije urbanizma. Toda v času prejšnjega sistema so se načrtno vzpostavljali manjši lokalni centri, ki so rasli predvsem okoli industrije in so ponujali osnovno infrastrukturo za človeško življenje. Je težava Slovenije v centralizaciji, v pre-

močnem koncentriranju na Ljubljano?

»Vzrok za centralizacijo, če pogledam urbanistično, je nedvomno izgradnja avtocestnega križa. Ne le na osi Koper-Ljubljana-Maribor, temveč tudi ob drugih avtocestnih krakih. Avtocesta s seboj prinese gospodarske subjekte in njihove transportne infrastrukture, ki jim je ugodno, da se nahajajo v avtocestnem koridorju, to pa veže delovna mesta in veže ljudi. To lahko lepo razberemo ob gorenjskem kraku, kjer se ob Naklem, Radovljici, Lescah razvijajo ogromni obrtni in logistični kompleksi, ki so večinoma postavljeni na kmetijski zemlji. Ti kompleksi so seveda dostopni samo z avtomobili. Ljubljana stoji na nekakšnem geografskem prepihu, zaradi katerega je vedno bila zanimiva ne le za investitorje, pač pa tudi mednarodne organizacije, tudi politične organe, ki imajo tukaj dobro strateško izhodišče za nadzor regije. Razen tega, da stoji na tem geografskem vozlišču, je torej še umeščena na križišče dveh osi naših avtocestnih povezav.

Mislim torej, da ta centralizacija ni bila popolnoma organizirana ali načrtovana, pač pa se je zgodila spontano zaradi več različnih dejavnikov, ki so uravnavali zadnja stoletja. Ne pravim, da je bil tisti model optimalen, toda če bi hoteli v naši državi obdržati policentričen razvoj, kot smo ga imeli v socializmu, bi morali to seveda načrtno početi, razvijati in spodbujati. Zaradi pomanjkanja tega planiranja pa je zmagala organska gravitacija proti Ljubljani.



Se vam decentralizacija države zdi smiselna strategija za sanacijo tega zatečenega stanja, ki ga je povzročil avtocestni križ, ali je situacija nepovratna?

» Ni nepovratna, seveda jo lahko razvijamo in izboljšujemo. S sodelavci pravkar delamo na eni raziskavi, ki se ukvarja z možnostmi za preselitev dnevnih osebnih prevozov na železniško omrežje, pri čemer bi uporabljali železniške povezave kot podoben generator delovnih mest, kot je to zdaj avtocesta, nanje bi vezali tudi večje koncentracije novih stanovanj, javnih servisov in podobno. Težava so seveda velika sredstva, ki bi jih potrebovali, da bi naša železniška infrastruktura postala za silo funkcionalna. Nujno potrebno je, da bi

vlak v primerjavi z avtomobilom postal časovno konkurenčen. Le v tem primeru se bodo ljudje preusmerili. Z nekimi kampanjami, dekreti in ukazi to ne bo šlo, s prisilo ne bomo dosegli nič. Avtoceste same torej niso nujno krivec, ki nam ruši uravnoteženi prostorski razvoj. Toda če bi želeli spodbujati policentričnost, bi morali razviti dodatne možnosti za mobilnost prebivalcev.

Je Slovenija infrastrukturno nekoliko problematična tudi zaradi terena, ki je pravzaprav zelo razgiban in težje prehodan?

» Kar se tiče velikih železničnih infrastruktur, prav gotovo. Ampak obstajajo tudi

druge države, recimo Avstrija, ki je še bolj gorata od Slovenije, ali pa da ne govorimo o Švici – te države so pač razvile dodatne strategije, kako tistim območjem, ki niso direktno ob železnici, omogočiti, da se na čim lažji način in v čim krajšem času pripejo na omrežje.

Sicer pa imamo tukaj dve možnosti. Prva je, da železnico pripeljemo do kraja, druga je pa, da ljudi pripeljemo do železnic. Spodbujati bi morali goste infrastrukturne mreže, vendar to ne pomeni, da mora biti mreža povsod cestna ali povsod železniška, pač pa jo moramo razgibati in prilagoditi lokalnim potrebam.

Bi lahko na Slovenijo, glede na njeno velikost, v resnici gledali kot na veliko mesto, metropolo, v katerem različne okraje povezujemo s hitro železnico, vmes pa puščamo velike zelene površine?

» Tako je. To bi moral biti naš dolgoročni cilj, kar bi pomenilo, da bi vsem prebivalcem Slovenije, ne le ljudem, ki živijo ob avtocesti, ponudili enak standard, enako dostopnost do določenih storitev, izobrazbe, varnosti. To bi pomenilo, da je država povezana v enovito urbano strukturo. Kako to narediti, je seveda težko vprašanje. Pri nas se poselitev steka v dve diagonali, imamo pa probleme s prečnimi povezavami in povezavami v smeri sever-jug, na primer Koroške z Dolenjsko ali pa Bele krajine in Gorenjske s Primorsko. Morali bi najti način, da bi se ljudje lahko recimo iz Ajdovščine pripeljali v Ankaran, ne da bi pri tem morali iti praktično do Ljubljane in nazaj.

Kaj pa so glavne ovire, ki ustavljajo dejanske korake v pravo smer? So to visoke investicije, pretirana zbirokratiziranost vseh postopkov, zasebni interesi, morda kombinacija vsega naštetega?

» Tu enoznačnega odgovora ni. Zdaj pretežno govoriva o upravnem delu urbanizma, ne toliko o načrtovalski stroki. Če stroka nekaj kakovostno načrtuje, potem so potrebne tudi različne upravne službe, ki te načrte spravijo v življenje. Tu pa imamo veliko težavo, saj Slovenija nima regij, vsaj ne funkcionalnih regij. Imamo sicer statistične regije, ki pa ne delujejo, saj niso funkcionalno povezane, pa tudi za ljudi, za njihovo vsakodnevno življenje, so preveč abstraktne. Funkcionalne regije bi morale pomeniti to, da znotraj njih ljudje lahko upravljajo, živijo, delajo, stanujejo, pa tudi urejajo prostor, imajo svoje regionalne politike, ki so specifične za njihovo lokalno območje, vendar imajo tudi več moči in kapacitet kot naše drobne občine. Ideja

regije je v tem, da je bliže ljudem kot država. Regija bi lahko koordinirala dogajanje na terenu, bila z njim sploh bolje seznanjena, lahko bi hitreje reagirala, bila bolj v stiku z lokalnimi skupnostmi in bi lažje prišla do informacij, kaj je interes, kaj so želje, v čem je problem. Tega mehanizma nimamo.

Pri nas so lokalne skupnosti in občine neposredno navezane na državo. Država pa ni namenjena temu, da bi projektirala, da bi reševala specifične prostorske zagate, država je zato, da sprejema zakone. Z zakoni pa se lokalnih težav včasih ne da reševati. In to res blokira naš razvoj.

Dejansko so nekatere občine, povečini še ravno na najbolj ogroženih ali prostorsko degradiranih območjih, tako majhne, da same težko investirajo v prostor. Številne med njimi se na razpise, ki zahtevajo lastno udeležbo, niti ne morejo prijaviti. Sistem pa jih nape-ljuje k medsebojni tekmovalnosti, kjer vedno zmaga največji.

» Ni treba, da bi občine prisilili v povezo-vanje, lahko bi se same odločile, s kom bodo sodelovale. A imele bi združene strokovne, ekonomske, politične, strateške moči, ki bi jih uporabile za uresničevanje občinskih in medobčinskih interesov. Brez tega ni urbanizma. In urbanizem, če se zdaj pogovarjava o urbanizmu kot o stroki, bi moral načeloma vedno biti delo v javno korist, ne pa v korist zasebnih dobičkov investitorjev. Toda pri nas se je urbanizem kot stroka privatiziral. Nimamo zares strokovnih javnih institucij, recimo, ki bi na ravni regije skrbele za urbanizem kot javno storitev. Za to zdaj najemajo zasebna podjetja. Menim, da bi morali imeti javno urbanistično strokovno službo, se pravi projektantsko in podprto z drugimi strokovnjaki, torej interdisciplinarno, ki bi izdelovala načrte na ravni regije. Žal pa je bil urbanizem ena od strok, ki so se po osamosvojitvi prve privatizirale.

Govorite o privatizaciji velikih uprav-ljavskih in načrtovalskih podjetij. Je na slabo stanje vplivala tudi privatizacija zemljišč, na katerih lastnik lahko teo-retično dela, kar želi?

» Ja, ampak to je posledica. Ljudje pač delujejo v nekih realnih pogojih, se jim prilagajajo in poskušajo preživeti, kakor pač najboljše zmorejo. To je normalno. Se pravi, da je to, kar zdaj govorite, da vsak lahko na svoji zemlji dela, kar hoče, posledica pomanjkanja urbanizma, sploh takega urbanizma, ki bi bil za ljudi uporaben in njim v korist. Če bi obstajala takšna javna služba, ki bi lastniku za vsako parcelo povedala, kaj bi bilo tam smiselno narediti,

bi jo lastnik upošteval, če bi to navodilo v resnici izboljšalo njegovo življenje. Zdaj pa ljudje ne zaupajo v sistem, ker jih je sistem pustil na cedilu. Vse gre po načelu »zob za zob«, to je kaos, in v takšnih razmerah tudi država zelo težko izvede neke večje, celostne, dolgoročnejše projekte. Glavni problem je pač v odsotnosti urbanizma kot javne službe.

Se vam zdi, da lokalne oblasti načeloma upoštevajo prostorske smernice?

» Po obstoječem sistemu je občina zadolžena za gospodarjenje s prostorom, svoj interes pa uveljavlja takrat, ko izdeluje plane, torej občinski prostorski načrt (OPN) in občinski podrobni prostorski načrt (OPPN). Obstajajo določene varovalke, da se to, kar gre v občinske načrte, preverja skozi strokovne službe, dajejo se soglasja na področju kulturne dediščine, narave, vode in tako se tudi na državnem nivoju te reči nekako ohranja pod nadzorom. Ko pa je OPN enkrat sprejet, se ga morajo držati vsi, tudi občina, ki ga je sprejela. Morajo se držati odlokov in različnih pogojev, ki jih podajo pristojne službe. Je pa vprašanje, kako so OPN-ji vsebinsko izdelani. Zdi se, da so dostikrat na meji sprejemljivega, in da ne mislijo na dolgoročno načrtovanje.

Obala in slovenska Istra sta območji, kjer so interesi zasebnega kapitala poleg prestolnice in drugih turističnih destinacij morda najmočnejši, obenem se na določenih območjih dogaja velika degradacija.

» Pravilno ste ugotovili, da so pritiski tam dejansko največji, gre za teh borih 42 kilometrov obale, ki jo imamo, od tega jih sedem zasede Luka Koper, tako da je prostor zelo omejen. Zemljišča dosegajo visoko vrednost, tudi sicer po svetu je obala morja vedno atraktivna. Ta prostor se veliko ukvarja s turizmom, sodobni turizem pa tudi zahteva relativno agresivno infrastrukturo, ki prav tako posega v prostor in to na mnogokrat neusklajene, nenadzorovane načine.

Tu so pritiski res veliki, enormni in večji, kot so ti pritiski, bolj močno bi bilo treba pritisniti nazaj z nekim ne le strokovnim, urbanističnim, temveč tudi upraviteljskim, administrativnim telesom, ki bi bilo relevantno in kompetentno, da bi znalo te pritiske uravnavati in izravnati. In ravno tam, kjer bi to najbolj potrebovali, žal dobrih upravljaljskih praks nimamo.

Primorsko zaledje se spreminja v spalna naselja, Obala se gentrificira. Kako ustaviti ta proces?

» Strategije za to so znane in dobro razi-

skane. Že okoli leta 2000 smo na Fakulteti sodelovali pri evropskem projektu, ki je na območju celotnega Mediterana iskal rešitve za razbremenitev pritiskov na obale. Izkazalo se je, da je najboljše načelo, da težišča, vozlišča, ki nase vežejo turizem, postavimo nekoliko v zaledje in jih seveda infrastrukturno in doživljajsko primerno razvijemo in opremimo. Le na ta način lahko razbremenimo ne le družbeni, temveč tudi ekološki pritisk na obalo. Vendar pa tovrsten razvoj zahteva domiselnost, delo in trud, ki jih marsikatera lokalna skupnost na Obali ne premore oziroma ne zmore niti kapacitet, da bi se česa takšnega lotila.

Toda strokovni interes na Obali obstaja, pa tudi motivirani posamezniki, ki bi želeli kaj spremeniti.

» Moram izpostaviti dober primer občine Ankaran. Tu ne govorim o njihovih ideoloških nazorih ali drugih političnih odločitvah, le o tem, da so takrat, ko so se začeli formirati kot samostojna občina, nekateri prebivalci sami dali pobudo za raziskavo o možnostih dolgoročnega razvoja prostora, da bi se njihova občina razvijala v skladu s sodobnimi urbanističnimi smernicami. Vabili so veliko inštitucij, tudi iz tujine, pa z ljubljanske univerze in iz različnih strok, se z njimi posvetovali, naročali projektne smernice. V njihovem načrtu so določbe, da se ne pozida obalnega pasu, kje v zaledju se sme kaj graditi, da niso to sami vikendi, katere zelene površine naj se varujejo. Vse to imajo in zaenkrat moram reči, da jim gre kar dobro, za naše razmere celo zelo dobro. So primer lokalne skupnosti, ki dokazuje, da je smiselno uravnavanje prostorskega razvoja na obali možno.

Od leta 2008 je na Fakulteti za arhitekturo znova vzpostavljena študijska smer urbanizem, na kateri poučujete. Lahko z novim izobraženim kadrom v naslednjih letih pričakujemo spremembe na bolje?

» Zaenkrat je še prezgodaj, da bi lahko govorili o oprijemljivih posledicah naše študijske smeri. Prvi diplomanti urbanizma so študij zaključili leta 2012, kar pomeni, da v stroki delujejo dobrih deset let, še vedno so mladi, še zmerom se uveljavljajo. Za resne učinke moramo še počakati. Vsekakor pa poskušam študentom poleg znanja privzogojiti tudi vrednote, ki jim bodo pomagale pri kakovostnem načrtovanju prostora kot skupne, omejene dobrine. Večkrat jim rečem, da so ravno oni tu zato, da skrbijo za prostor. Nikogar drugega ni; na njih in njihovih odločitvah je odgovornost za prostor, pa tudi kakovost življenja nas vseh. 66

Ali androidi sanjajo o cvrtju sveta?

Energetsko požrešna umetna inteligenca

Simon Smole
foto: STA

Umetna inteligenca se zdi v zadnjih letih najpogostejše uporabljana besedna zveza v poslovnih in akademskih krogih. Ob njenem trenutnem hitrem razvoju se zdi, da si življenja brez nje kmalu ne bomo znali več predstavljati. V ljudeh že od nastanka vzbuja mešane občutke – od fascinacije, upanja, pa vse do strahu. Redko pa pomislimo, da bi umetna inteligenca lahko usodno vplivala na podnebje.

Za potrebe intenzivnega delovanja umetne inteligence je potrebne veliko energije, obenem pa izčrpa še kritične vire, kot so voda, surovine in prostor. Raziskovalci navajajo, da bi na primer poraba električne energije, potrebne za usposabljanje enega od današnjih velikih modelov umetne inteligence, lahko povzročila onesnaževanje zraka, ki bi bilo enakovredno vožnji osebnega avtomobila na več kot 10.000 povratnih vožnjah med Los Angelesom in New Yorkom. Do leta 2030 bi lahko usposabljanje za strojno učenje in shranjevanje podatkov predstavljalo 3,5 odstotkov vse svetovne porabe električne energije.

Pred revolucijo umetne inteligence so podatkovni centri v kateremkoli danem letu porabili en odstotek celotnega svetovnega povpraševanja po električni energiji. V Združenih državah Amerike, kjer je veliko strežnikov, ki se uporabljajo za delovanje umetne inteligence, se 16 odstotkov električne energije še vedno pridobiva iz premoga – najbolj umazanega energenta. Usposabljanje GPT-3 modela je na ta način povzročilo 502 toni ogljikovega dioksida, toliko izpustov, kot bi jih nastalo pri vožnji avtomobila na razdalji do Lune in nazaj. Povedno je tudi dejstvo, da petina energijske porabe podatkovnih centrov služi učenju in uporabi algoritmov umetne inteligence, vsako leto pa se zahtevnost računanja modelov poveča za okoli petkrat. Konkretnih pristopov k zniževanju porabe

elektrike je relativno malo, saj je sama kvantifikacija porabe energije podatkovnih centrov zahtevna.

V slogu poglobljanja podnebne krize zavoljo zaslužka so tudi fosilni giganti na vrh svojih prioritet postavili razvoj umetne inteligence, predvsem za optimizacijo izkoriščanja fosilnih goriv. Britanska mednarodna družba za nafto in plin Shell pre-

Svetovno povpraševanje po umetni inteligenci bo leta 2027 predvidoma zahtevalo 4,2–6,6 milijarde kubičnih metrov izčrpane vode, kar je več kot skupna letna poraba vode polovice Združenega kraljestva. To je še posebej zaskrbljujoče, če vemo, da je pomanjkanje sladke vode postalo eden najbolj perečih problemov današnjega sveta. Pred integracijo GPT-4 v ChatGPT so raziskovalci ocenili, da bi generativni klepetalni robot UI porabil 500 mililitrov vode na vsakih dvajset vprašanj in ustreznih odgovorov.

Nujno je torej poskrbeti, da vsaj nekaj elektrike za razvoj umetne inteligence prihaja iz vetrne, sončne ali drugih obnovljivih virov energije. Unija v svojih strateških dokumentih poudarja, da bo pomemben del sredstev usmerjen v razvoj energetske učinkovitih algoritmov. Trenutna zakonodaja namreč od podjetij ne zahteva, da poročajo o količini in izvoru energije, ki jo porabijo njihovi podatkovni centri.

Ali se bomo ponovno zanašali na obljube mednarodnih tehnoloških podjetij o vzdržnem poslovanju, medtem ko se nji-



Nataša Pirc Musar na konferenci o umetni inteligenci.

izkuša uporabo umetne inteligence za natančnejše črpanje nafte. Specializiran model umetne inteligence želijo uporabiti tako, da bi upravljal z vrtinami, kar bi znižalo stroške črpanja fosilnih goriv. Tukaj glavni pomislek ni velika količina energije, ki jo bo umetna inteligenca porabljala za natančno črpanje nafte, temveč namera maksimizacije porabe fosilnih goriv.

Naraščajoči ogljični odtis umetne inteligence se je v zadnjem času znašel pod drobnogledom javnosti. Enako škodljiva za okolje je poraba vode za delovanje umetne inteligence, o kateri se ne govori veliko. Usposabljanje jezikovnega modela GPT-3 v Microsoftovih naj sodobnejših podatkovnih centrih v ZDA lahko neposredno porabi 700.000 litrov čiste sladke vode. Te informacije so bile dolgo skrite javnosti.

hov apetit po energiji eksponentno povečuje? Dokler bo razvoj potekal le v smeri povečevanja zmogljivosti modelov UI, je znižanje energetske intenzivnosti podatkovnih centrov praktično nedosegljivo. Tehnološki sektor bo še naprej deloval, kot da planetarnih omejitev ni. V ospredju so interesi industrije, katere glavna usmeritev je tako imenovana čista gospodarska rast.

Umetno inteligenco se je začelo razvijati z radovednostjo in z obrambnimi motivi. Potencial umetne inteligence je zaznala ameriška vojska in njen razvoj financirala že od 50. let prejšnjega stoletja. Danes razvoj financirajo zasebna podjetja, predvsem zaradi želje po dobičku. Podnebno onesnaževanje umetne inteligence dokazuje, da tehnološke rešitve ne bodo čudežno odpravile družbene neenakosti, še manj podnebne krize. “

Ramazan v Sloveniji

»Post ni kazen, ampak iskanje notranjega miru.«

Petra Znoj
foto: STA

»K^o rečem, da se postim, mi nekateri začudeno odgovorijo: 'Pa saj nisi debel!'« s prijaznim nasmeškom pove Senad, a hitro doda: »Veliko ljudi pri nas misli, da je post samo za hujšanje. Ampak za nas muslimane je to nekaj povsem drugega – post je duhovna disciplina, ne dieta. Mnogi v Sloveniji še vedno mislijo, da je post kazen, da se mučimo. Ampak v resnici gre za duhovno rast, za mir, ki ga najdeš v tišini, ko si sam s seboj in s svojo vestjo.«

Senad je rojen v Sloveniji. Tu je odraščal, hodil v šolo, ustvaril družino in že vrsto let dela kot vzdrževalec v večjem podjetju. Z ramazanom je odraščal doma, ob očetu in mami, zdaj pa tradicijo predaja naprej svojim otrokom. »Ramazan je čas, ki nas poveže – z Bogom, s sabo in z drugimi ljudmi. Vsako leto se ga veselim, neglede na to, kako je težak.«

Ramazan je deveti mesec islamskega luninega koledarja in za muslimane najsvetejši čas v letu. Od zore do sončnega zahoda se verniki vzdržijo hrane, pijače, kajenja in spolnih odnosov – a Senad poučarja, da to ni vse: »Ne gre samo za telesni post. Gre za post jezika, misli in srca. Da ne govoriš grdo, ne obrekuješ, se ne jeziš po nepotrebnem. In da si boljši človek.« Post se zaključi vsak večer ob sončnem zahodu, s skupnim obrokom, imenovanim iftar. Zjutraj pred zoro muslimani pojedjo lahek zajtrk, imenovan sehur. Med ramazanom se veliko moli, bere Koran in razmišlja o smislu življenja. Letos je ramazan potekal v

marcu. »Časovno je vedno drugače, ker sledi luninemu koledarju. Vsako leto pride približno deset dni prej. To pomeni, da se včasih postimo pozimi, ko je dan krajši, včasih poleti, ko je post daljši in težji,« pojasni.

V Sloveniji, kjer muslimani predstavljajo versko manjšino, post ni vedno dobro sprejet. »V službi nimam težav. Šef ve, da se postim, in to spoštuje, ampak, ko kdo prvič sliši, da ves dan ne pijem niti vode, se

remo pri iftarju.« V njegovi družini se v post vključijo vsi – vsak po svojih zmožnostih. »Moja najstarejša hči se letos prvič posti cel mesec. Srednji sin se posti ob vikendih, najmlajši pa po svojih močeh – morda do kosila ali do popoldneva. Otrokom ničesar ne vsiljujemo, želimo, da razumejo pomen tega, kar delamo.« Ob iftarju doma pogosto zadiši po tradicionalnih jedeh: »Soproga skuha bosansko juho, burek, baklave ... Včasih pa jemo tudi čisto običajne stvari – testenine ali zelenjavno mineštro. Pomembno je, da smo skupaj. Hrana je samo simbol.«

Njegova najstarejša hči, ki je stara 14 let, se že polno posti. »Sama je želela poskusiti že lani. Sprva se je postila nekaj dni, letos pa se je odločila za cel mesec. Nisem je silil v to, a sem ponosen nanjo.« V šoli otroci včasih naletijo na nerazumevanje. »Hči mi je rekla, da jo je sošolka vprašala, zakaj se pusti 'stradati'. Težko je otroku razložiti, da ne gre za stradanje, ampak zavestno odločitev. Ampak tudi to je del naše realnosti – učimo se drug od drugega.«

Senad verjame, da bi več odprtosti in pogovorov prineslo več razumevanja. »Ko ljudje razumejo, zakaj nekaj počneš, izgubijo predsodke. Ko povem, da je ramazan tudi čas solidarnosti, miloščine, molitve in povezanosti, večina to zelo spoštuje.« Vprašam ga, ali se v Sloveniji počuti sprejetega. »Včasih da, včasih ne. V Ljubljani je lažje, ker je več različnih kultur in so bolj odprti ljudje.

Drugje je še precej stereotipov. Ampak iskreno – ramazan ni nekaj tujega. V Sloveniji imamo tudi post pred veliko nočjo, pa advent, pa dneve tišine in refleksije. V bistvu smo si bolj podobni, kot si mislimo.«

Pomemben del ramazana je tudi obisk džamije, skupna molitev in druženje z drugimi verniki. »V Muslimanskem kulturnem centru v Ljubljani imamo vsak večer molitve, pogosto tudi skupne iftarje. Po ramazanu sledi bajram – to je za nas največji praznik. Zjutraj molimo, potem pa sledi druženje, obiski, darila za otroke in veliko hrane,« pove z nasmeškom.

Zaključimo s vprašanjem, kaj si najbolj želi za prihodnost. Odgovor je preprost: »Da bi bili ljudje bolj odprti drug do drugega. Da ne bi takoj sodili. Vsi imamo praznike, vsi imamo nekaj svetega – če bi to spoštovali pri drugih, bi bilo vsem lepše. Naš post je nekaj lepega – nauči te hvaležnosti. Ko si ves dan brez hrane in vode, veš, da to ni samoumevno. Ko zvečer sediš za mizo z družino, si res hvaležen. In hvaležnost je največje darilo.«



pogosto prime za glavo. Za marsikoga je to nerazumljivo. Na srečo se stvari počasi spreminjajo.«

Senad pravi, da je ramazan za njegovo družino poseben čas. »Ko pride prvi večer in vidimo mlaj, takrat se vse umiri. Zjutraj vstanemo zelo zgodaj, okoli četrte ure, in pojedemo nekaj lahkega – jogurt, kruh, včasih juho. Potem se vsak odpravi v svoj dan – v šolo, službo – in čakamo večer, da se spet zbe-

Poporodna depresija: prezrta epidemija sodobnega materinstva

Petra Znoj
foto: pexels

Duševne stiske po porodu so pogostejše, kot si priznamo. Pomanjkanje podpore, visoka pričakovanja in biološke spremembe pri številnih materah vodijo v depresijo in anksiozne motnje.

Materinstvo je pogosto predstavljeno kot čas brezpogojne sreče, izpolnitve in harmonije. Vendar pa številne ženske po porodu doživijo povsem drugačno realnost – realnost, prepleteno z izčrpanostjo, dvomi vase in duševnimi stiskami, med katerimi sta najpogostejši poporodna depresija in tesnoba. Kljub razširjenosti so te težave še vedno premalo prepoznane, kar otežuje pravočasno ukrepanje in povečuje tveganje za dolgoročne posledice za mater in otroka.

Po podatkih Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) se simptomi hujše poporodne depresije in/ali anksioznosti pojavijo pri približno 10–20 odstotkih žensk po porodu. Ocenjujejo, da v Sloveniji vsako leto s tovrstnimi težavami živi med 1.800 in 3.600 porodnic. Najpogostejše se začnejo težave razvijati med 4. in 6. tednom po porodu, lahko pa se pojavijo tudi kasneje. Trajanje depresivne epizode je različno – v lažjih primerih se izboljšanje pojavi po nekaj mesecih, medtem ko pri nekaterih traja leto ali več.

Poporodna depresija se lahko pojavi izolirano ali v kombinaciji z anksiozno motnjo. V hujših primerih lahko preide v poporodno psihozo, ki je redkejša, a potencialno življenjsko nevarna motnja, zato zahteva urgentno psihiatrično obravnavo.

Vzroki za pojav poporodne depresije so multifaktorski. Ključno vlogo igrajo biološke spremembe – predvsem nenadne hormonske oscilacije (upad estrogena in progesterona po porodu), spremenjeni nevrottransmiterski sistemi in nevrobiološke spremembe v možganih. Znana je tudi strukturna preobrazba možganske skorje, ki vpliva na emocionalno regulacijo in

kognitivne funkcije.

K razvoju motnje pomembno prispevajo tudi psihosocialni dejavniki: pomanjkanje socialne podpore, partnerski konflikti, zgodovina duševnih motenj, socioekonomska negotovost in idealizirana pričakovanja o vlogi matere. Perinatalni stres, izčrpanost in osamljenost so pri tem ključni sprožilci.

Psihologinja mag. Iris Čelam, ki se ukvarja s poporodno psihološko podporo, opozarja: »Ena največjih stisk je izolacija. Ženske po porodu pogosto ostanejo same – brez partnerja, ki se vrne na delo, brez širše



skupnosti, ki bi jim nudila oporo. Ob tem so izpostavljene neizprosnim družbenim normam o popolni materi, kar povečuje občutek krivde in sramu.»

Poporodna depresija se kaže skozi različne psihične in telesne simptome. Med najpogostejšimi so občutki nemoči, žalosti, razdražljivosti ter izrazita telesna in duševna utrujenost. Zelo pogosti so tudi občutki krivde, manjvrednosti in neustreznosti v novi vlogi, kar vodi v težave s koncentracijo in odločanjem. V hujših primerih se pojavijo misli o samopoškodovanju ali celo škodovanju otroku, kar je sicer redko, a zahteva takojšnjo strokovno pomoč.

Anksiozne motnje v poporodnem obdobju pa vključujejo napade panike, nenehno telesno napetost in vsiljive misli. Telesni simptomi, kot so mravljinčenje, omotičnost, hitro bitje srca ali občutek dušenja, pogosto prestrašijo mater, saj jih lahko dojema kot znake telesne bolezni,

čeprav zdravniški pregledi praviloma ne pokažejo organskih vzrokov. Postavitve diagnoze temelji na poglobljenem kliničnem pogovoru, pri čemer se pogosto uporablja presejalni vprašalnik EPDS (Edinburška lestvica poporodne depresije), ki omogoča oceno tveganja že v zgodnjih fazah razvoja motnje.

Učinkovit pristop vključuje kombinacijo psihoterapije, farmakološkega zdravljenja in socialne podpore. V lažjih primerih je lahko zadostna psihološka podpora ali vključitev v skupino za samopomoč. Kognitivno-vedenjska terapija in interpersonalna terapija sta dokazano učinkoviti pri zdravljenju poporodne depresije.

Pri težjih oblikah se predpišejo antidepresivi – običajno selektivni zaviralci ponovnega privzema serotonina (SSRI), od katerih so nekateri varni tudi v obdobju dojenja. Ključno je, da zdravljenje poteka v sodelovanju z osebnim zdravnikom, psihiatrom in po možnosti tudi babico ali patronažno sestro.

»Ženske si najhitreje opomorejo, kadar se počutijo sprejete in slišane. Ključnega pomena je neobsojajoč odnos. Pomaga že iskren pogovor z drugo žensko, ki je preživela podobno izkušnjo,« izpostavlja Čelam.

Kot odgovor na pomanjkanje sistemske

podpore je Iris Čelam razvila program »Poporodni oddih«, ki združuje psihološko svetovanje, telesno regeneracijo, vadbo in možnost varnega oddiha z dojenčkom. »To ni razvajanje, to je osnovna potreba mam, ki so v intenzivnem življenjskem prehodu,« poudarja.

Preventivni ukrepi vključujejo tudi širše izobraževanje bodočih staršev o realnostih poporodnega obdobja, večjo dostopnost psiholoških storitev, možnost daljšega očetovskega dopusta in večje vključevanje partnerjev v poporodno skrb. Pomembno je razbiti tabuje, ki materinstvo prikazujejo kot idealizirano izkušnjo brez prostora za dvom, jezo ali žalost.

Potrebujemo sistem, ki bo na prvo mesto postavil dobrobit mame – ne le kot skrbnice otroka, temveč kot osebe s pravico do varnosti, zdravja in opore. Kot poudarja psihologinja: »Če je mama v redu, je v redu tudi otrok. In to bi moralo biti vodilo vsake družbe.«

Slovenija, dežela gradov in dvorcev

Simon Smole
foto: STA

Trenutno je na Ministrstvu za kulturo v različnih fazah načrtovanja in izvedbe 61 projektov, večina naj bi bila zaključena do leta 2026. Sem so všete celovite obnove Grajske kašče na Ptuju, Prešernove domačije v Vrbi, gradov Negova, Turjak in Grad ter vile Rafut. Skupna vrednost teh projektov je 200 milijonov evrov, od česar bo Ministrstvo za kulturo prispevalo 160 milijonov evrov, kar pomeni da bodo znatna sredstva iz proračuna MZK šla za naložbe in obnove.

Ena od teh je prenova gradu Turjak. Za obnovo oziroma ureditev je na voljo okoli deset milijonov evrov: evropska sredstva iz načrta za okrevanje in odpornost v višini 8.514.000 evrov, z Ministrstva za kulturo pa 1.900.000 evrov. Zainteresirani lahko na Ministrstvo RS za kulturo že oddajo ponudbo za najem dela gradu.

Vse te obnove gradov in dvorcev kažejo, da je prepoznana strateški in nacionalni pomen ohranjanja kulturne dediščine. Ministrica za kulturo Asta Vrečko ocenjuje, da so tovrstne prenove, ki jih v Sloveniji poteka kar nekaj, izjemnega pomena – tako za kulturno dediščino kot za decentralizacijo države, saj z njimi krepimo lokalni razvoj in lokalne skupnosti. Cilj ni zgolj prenova, vlaganje v zidove, je izpostavila ministrica, pač pa morajo zidovi dobiti tudi vsebino, povezano predvsem z lokalnim okoljem. Študija iz leta 2018 je pokazala, da lahko država s

subvencijami na tem področju spodbudi gospodarski razvoj. Predvsem gre za turizem. Na Hrvaškem so recimo uvedli spomeniško rento, ko določen delež od prihodka plačajo vsi, ki uporabljajo kulturno dediščino v gospodarske namene.

Primer tega, kako grad obnoviti in narediti iz njega turistični objekt, so po nekaj manj kot dveh letih trajajoči in 1,5 milijona evrov vredni prenovi nedavno odprti dodatni prostori gradu Podsreda. Milijon evrov je prek razpisa v okviru načrta za okrevanje in odpornost prispe-



valo Ministrstvo za kulturo, pol milijona pa Občina Kozje. Kot je povedala tamkajšnja županja Milenca Krajnc, je bil namen prenove oživiti kulturno dediščino, hkrati pa obiskovalcem ponuditi novo, dodatno turistično ponudbo. Z novimi zmogljivostmi naj bi povečali obisk gradu in občine.

Slovenija je gosto prepređena z gradovi, dvorci in stolpi, toda znaten del je prepuščen počasnemu, a nezadržnemu propadanju, mnogi dvorci pa se prodajajo privatnikom, saj jih občine tudi s pomočjo države ne zmorejo vzdrževati. V državi se tako trenutno prodaja tudi sedem gradov in dvorcev, še dva želi država oddati. Stavbna površina največjega – dvorca Slivnica – znaša 5.400 kvadratnih metrov, najmanjšega – gradu Namršelj – pa 300 kvadratnih metrov. Cene se gibljejo med 334.000 in 1.799.000 evri. Eden lepših in redkih obnovljenih kulturnih spomenikov srednjeveške arhitekture na slovenskem ozemlju – grad Mirna – je naprodaj za 800.000 evrov.

Po osamosvojitvi so javno lastnino začeli vračati nekdanjim lastnikom ali njihovim potomcem. Gradovi vzbujajo pomisleke, saj so z njimi povezani predvsem izredno visoki stroški obnove in vzdrževanja. Gre za stavbe, grajene pred stoletji, davno pred standardi energijske varčnosti. Arhitektka Nina Granda je za revijo Outsider povedala, da če želimo resnično rešiti številne gradove in dvorce pred propadanjem, je nujen pogoj, da najdemo čim oprijemljivejše, tehtnejše in tudi donosnejše razloge, zakaj investirati v prenovu – poleg etične dolžnosti, da dediščino ohranjamo našim zanamcem. Predlaga, da bi v gradovih lahko zaživele še dodatne galerijske in umetniške dejavnosti z ateljeji ter programi umetniških rezidenc. Zanimive so tudi pobude, da bi v nekaj gradov namestili državne upravne programe in arhive. S tem bi pospešili decentralizacijo. Gradovi bi lahko postali tudi sodobne stanovanjske skupnosti, kjer bi bilo pod skupno grajsko streho združenih več bivalnih enot. To bi visoke stroške vzdrževanja razdelilo med stanovalce in jih tako racionaliziralo. Nekaj takšnih primerov sodobnih stanovanjskih zadrug je po svetu že prisotnih.

Lahko sprejmemo argument, da je obnova gradov nujna za preživetje kulturne dediščine za sedanje in prihodnje rodove. Potrebno pa se je zavedati, da je, neglede na kaj se bodo ti uporabljali, potrebno premisliti o trajnem investiranju v dvorce in gradove, ki so finančne jame brez dna. Znanih je več primerov, ko je občina neobnovljeni dvorec za nizko ceno prodala kupcu, ki je bil pripravljen vložiti denar vanj, a je tudi ta hitro ugotovil, da gre za »predrago« investicijo. “

Obujena legenda

Razburkana zgodovina
openskega tramvaja

Ana Zupan
foto: wiki



Prvega februarja letos je v Opčine, satelitsko naselje Trsta, po osmih letih znova zapeljal legendarni modri tramvaj. Znamenita povezava javnega prevoza, ki med središčem Trsta in Opčinami deluje že od leta 1902, je bila avgusta 2016 zaradi nesreče prisiljena prekiniti z delovanjem. Openska linija 2, zadnji ostanek nekoč obsežnega tržaškega tramvajskega omrežja, ostaja simbol tehničnega napredka avstro-ogrškega inženirstva ter ključni element tržaške dediščine. Po dolgotrajni obnovi infrastrukture in vozil so v začetku letošnjega leta na progi najprej izvedli poskusne vožnje, zdaj pa tramvaj ponovno vozi potnike po strmi trasi med Trstom in Kraškimi robom.

Openci pravijo, da je njihov tramvaj rojen pod nesrečno zvezdo, saj so ga že v prvih tednih po ponovni vzpostavitvi doletele različne ovire. Dobesedno. Na otvoritveni dan je s trga Dalmazia krenil z zamudo zaradi nepravilno parkiranega vozila na tirih. Manj kot dva tedna kasneje se je na tramvajski progi znašel avtomobil s slovensko registracijo, zaradi česar je bil promet za kratek čas oviran. Nekaj dni zatem je slabo vreme povzročilo težave z električno napeljavo, zaradi česar je moral tramvaj popoldne nehati obratovati, a je že naslednji dan znova vozil.

Kljub težavam je 17. februarja po 123 let stari progi zapeljal še drugi tramvaj, tretji pa bi se moral pridružiti 3. marca, kar bi omogočilo odhode s postaj na vsakih 28 minut, vendar se to ni zgodilo. Podjetje Trieste Trasporti je kmalu zatem zaradi okvare ležaja v vlečnem vozilu tramvajsko linijo ponovno začasno ustavilo. Popra-

vilo, ki je zahtevalo razstavljanje velikega dela vlečnega vozila s pomočjo žerjava, je trajalo do 11. marca, ko so tramvaji po novih testnih vožnjah začeli znova obratovati. Zadnji, tretji tramvaj, se jim je tako pridružil zadnji dan marca, zdaj pa tramvaji med Opčinami in Trstom dnevno opravijo 59 voženj.

Openski tramvaj je že desetletja pomembna turistična znamenitost Trsta. V Koledarju Goriške Mohorjeve za leto 1983 je zapisano, da je bil znan tudi v Ljubljani, Milanu, na Dunaju in po vsej Avstriji. Ko so tržaški mestni svetniki zaradi finančnih izgub razpravljali o njegovi ukinitvi, so se domačini, zlasti Openci, odločno uprli. Mestna uprava, ki je od leta 1961 dalje skrbela za tramvaj v okviru podjetja

»Openski tramvaj že ob rojstvu ni imel sreče. Ko se je spuščal po Škorklji, se je zaletel v hišo. Hvala Bogu, da je bil delavnik in v tramvaju ni bilo nikogar razen ubogega zavirača.«
– Tram di Općina, Francesco Zito

ACEGA, je popustila in namenila obsežna sredstva posodobitvi proge. Tako je tramvaj preživel najtežja leta in 10. septembra 1982 praznoval osemdesetletnico svojega obstoja.

Prvi načrti za tramvaj segajo v leto 1883, ko je avstrijski inženir Schmidt občinskim oblastem predložil projekt za

gradnjo turistične proge do Opčin. Po njegovem predlogu bi potnike prevažala parna lokomotiva z gosenično verigo, ki bi omogočala premagovanje strmin. Oblasti so 9. januarja 1901 odobrile gradnjo proge, ki so jo dokončali septembra naslednje leto. Sprva so v promet vključili šest tramvajskih vozov za potnike, enega za tovorni promet in tri električne lokomotive. Vozila so izdelali v Gradcu na danes avstrijskem Štajerskem, nato pa so jih do Sežane pripeljali z železnico in od tam z volovsko vprego prepeljali do Opčin. Prva poskusna vožnja je bila izvedena 9. septembra 1902, naslednji dan pa so na otvoritveni slovesnosti napovedali podaljšanje proge do Sežane in Bazovice.

Že kmalu po otvoritvi pa so se pojavile težave. Komaj mesec dni po začetku delovanja je pri Škorklji zaradi prevelike hitrosti in strmine prišlo do hude nesreče. Tramvajski voz je iztiril in se zaletel v bližnjo hišo, kar je v Trstu in okolici povzročilo močan odziv, saj so se nekateri začeli izogibati tramvajski vožnji, ob dogodku pa je nastala tudi znana tržaška popevka *»Tram di Općina«*. Od 26. aprila 1928 dalje so začeli na Škorklji po jekleni žici z novim sistemom na osnovi ravnotežja spuščati tramvajске vozove, ki so bili zavarovani z dodatnimi avtomatičnimi vozili.

Danes je tramvaj sicer relativno počasno prevozno sredstvo, vendar ostaja priljubljena turistična atrakcija. Ponuja čudovit razgled na Trst, hkrati pa zaradi problematičnega parkiranja v mestu marsikdo svoj avtomobil raje pusti na Opčinah in se v mesto odpravi s tramvajem. Kljub občasnim zapletom in tehničnim izzivom ostaja openski tramvaj ena najbolj ikoničnih prometnih povezav v okolici. **“**

Nasilje v Kongu se stopnjuje

Samo letos zaradi oboroženih konfliktov razseljenih več kot 230.000 ljudi

Simon Smole
foto: wiki

Stomilijonska, poltretji tisoč kvadratnih kilometrov velika Demokratična republika Kongo je ena največjih in najpomembnejših držav na afriškem kontinentu. Država je preprosto prevelika in zaradi kolonialnega risanja meja etnično preveč raznolika, da v njej ne bi nastajali konflikti, ki jih mednarodna skupnost bolj ali manj samo opazuje. Po eni strani je DR Kongo preveč revna država, da bi bilo njenih več kot sto milijonov prebivalcev zadovoljnih, po drugi pa je prebogata z naravnimi viri, da bi jo sosedji in mednarodni akterji pustili pri miru. V zgodovini je preživela že večmilijonske masakre v času belgijske vladavine, zadnja desetletja pa tam divjajo številne vojne. Trenutno v državi deluje več kot 120 oboroženih milic, ki med seboj redno obračunavajo.

Javna skrivnost je, da oblast v tej državi prinaša tudi dostop do neizmernih rudnih bogastev, vrednih milijarde evrov. Oborožene skupine se tako že vrsto let bojujejo z osrednjimi oblastmi v DR Kongo, da bi prevzele nadzor nad potencialnim bogastvom na vzhodu države. Združeni narodi poročajo, da je bilo več kot 230.000 ljudi od začetka letošnjega leta razseljenih zaradi stopnjevanja nasilja. V državi deluje tudi več kot 10.000 pripadnikov mirovnih sil Združenih narodov, ki so bili prav tako tarča upornikov. Predvsem v rodovitni, z naravnimi viri bogati regiji na vzhodu države, ki meji na Ruando, že tri desetletja divja nasilje, v katerega so vpletene tudi nekatere države Srednje Afrike.

Vojna v DR Kongo je nastala kot odmev na ruandski genocid iz leta 1994, ko so vladajoči Hutujci v manj kot sto dneh pobili več kot 800.000 Tutsijev. M23 so sprva nastali kot tutsijevski odgovor na hutujske milice, ki so iz Ruande prebegnile preko meje v DR Kongo. V začetku leta so se okrepili spopadi med uporniško skupino

M23 in kongovskimi oboroženimi silami, pri čemer je skupina M23 prevzela nadzor nad obsežnim delom z rudninami bogatega ozemlja. V spopadih je bilo ubitih več tisoč ljudi.

Gre predvsem za boje za nadzor nad večinom primitivnimi dnevnimi kopi, v katerih pogosto v zdravju izjemno škodljivih razmerah pridobivajo številne dragocene surovine. M23 je lani osvojil Rubayo, ključno območje za pridobivanje koltana. Iz slednjega pridobivajo tantal, nujen material za izdelavo sodobnih elektron-

Združeni narodi poudarjajo potrebo po nujnih mednarodnih ukrepih za zaustavitve trpljenja civilistov. Ves svet je vpleten v boj za dragocene minerale, prebivalstvo pa strašno trpi. Ob tem opozarjajo, da bi se konflikt, ki se iz dneva v dan zaostre in v katerem je bilo ubitih že okoli 7.000 ljudi, lahko razširil v vsesplošno vojno na območju Afriških velikih jezer, kjer je bilo v dveh vojnah od leta 1996 do leta 2003 ubitih več milijonov ljudi. Vlada v Kinšasi, Združeni narodi in številne zahodne države odgovornost za nasilje v regiji pripisujejo tudi sosednji Ruandi. Slednjo obtožujejo, da z napotitvijo več tisoč vojakov v podporo skupini M23 podpihuje konflikt. Obtožbe sicer temeljijo na poročilu strokovnjakov ZN iz leta 2022, ki navaja, da ima »trdne dokaze«, da so se ruandske sile borile skupaj z uporniki M23.

Vojna v Ukrajini je pred tremi leti nemudoma pritegnila praktično celotno pozornost svetovne javnosti in si fokus zdaj deli z invazijo izraelske vojske v Gazi. Povsem drugače je z eskalacijo oboroženih spopadov v DR Kongu, ki so v zahodnih medijih redkeje analizirani. Z napredovanjem uporniške skupine M23 na ozemlje, kjer je največ rudnih bogastev, je pričakovati tudi večji angažma držav, ki potrebujejo te surovine za svoj tehnološki razvoj.



skih naprav, kot so računalniki in pametni telefoni. Po podatkih Združenih narodov M23 z davki od proizvodnje in trgovine z rudnino mesečno zasluži skoraj 800.000 evrov. Gre za eno od tako imenovanih kritičnih svetovnih surovin, ki si jo želijo vse svetovne sile. Kar štiri desetine vsega koltana na svetu pridobijo v DR Kongo, dve desetini v sosednjih Burundiju in Ruandi, od katerega naj bi ga bilo veliko, če ne večina, pretihotapljenega iz Konga. Jasno je torej, zakaj imajo na tem območju interese tudi veliki svetovni igralci, ne samo afriške države.

Kitajska je ena teh držav. Lanski kitajsko-afriški vrh, ki je potekal v Pekingu, je pokazal, da si želi Kitajska še okrepiti odnose z afriškimi državami in skupaj z njimi vplivati na mednarodno ureditev. Eden njenih večjih projektov je tudi gradnja sončne elektrarne v DR Kongo. Kitajska podjetja so že danes zelo prisotna v rudarskih in industrijskih projektih v tej afriški državi, tam izkopavajo predvsem kobalt in litij. Prej kot jalo opozarjanje Združenih narodov lahko na razmerja sil v državi vpliva svetovna sila, ki bo hotela zaščititi svoje surovinske interese. “

Masaker v Odesi: 11 let pozneje

Strasbourg – Evropsko sodišče za človekove pravice je v primeru ravnanja ukrajinskih oblasti ob nasilnih izgrelih in požaru v Odesi leta 2014 ugotovilo kršitev evropske konvencije o človekovih pravicah. Glede na sodbo oblasti niso storile vsega v svoji moči, da bi ustavile prvi val nasilja, ki je pozneje terjal življenja več deset ljudi. Sodišče je ukrajinskim oblastem naložilo odškodnino v višini 114.700 evrov, ki jo bo ta morala izplačati preživelim in svojcem umrlih. Nemiri v Odesi so bili povezani s protesti na trgu Majdan leta 2014, ob robu majske nogometne tekme pa so se spopadle prorusske in proevropske militantne skupine. Prorusko skupino, med drugim pripadnike Odeške Družine, so številčno močnejše proukrajinske milice (nacistične skupine, kot so nogometni huligani Desni Sektor) pregnale v stavbo nekega sindikata, kjer so se zabarikadirali. V spopadu s strelnim orožjem in molotovkami je bilo ubitih 48 ljudi, od tega jih je 46 umrlo znotraj stavbe zaradi posledic strelnih ran in požara, deset pa, ko so skakali skozi okna. Po pričevanjih naj bi ukrajinska policija in gasilci dogajanje le opazovali. V spopadih je bilo sicer ranjenih še 247 ljudi, nihče od odgovornih pa še ni stopil pred sodišče, nekateri vpleteni na ukrajinski strani so celo politično napredovali. [sta/evusdsinfo/wsws/wiki/nb](https://www.euractiv.com/en/ukraine/odessa-maidan-protests-11-years-later)

Spletna cenzura po rusko

Moskva – Zaradi svojih »protivojnih« *stališč*, izraženih v obliki objav na spletnih omrežjih, so ruska sodišča na 16 let zavora obsodila 67-letnega Aleksandra Skobova. Samooklicani »levi pacifist« Skobov je sicer znan disident še iz sovjetskih časov, ko je nasprotoval ruski invaziji na Afganistan, kasneje tudi ruskemu vdoru v Čečenijo in Ukrajino. Sodišče je Skobovu kazen naložilo kljub šibkemu zdravju in številnim boleznim, zaradi česar njegovi odvetniki odločitev smatrajo za dosmrtno kazen. Po »le« petih letih pa je iz zavora v Jaroslavl odkorakal 42-letni Ivan Ljubšin. Kazen si je »prislužil« s spletno objavo, v kateri je za junaka označil 17-letnega anarhista Mihajla Žlobitskega. Ta se je zaradi domnevnega policijskega mučenja anarhistov in antifasistov leta 2018 razstrelil v stavbi ruske obveščevalne službe FSB v Arhangel-sku, pri tem pa ubil tri agente. Ljubšina so pred aretacijo 2019 večkrat pretepli in zasliševali ravno agenti FSB. [medusa/ng/wiki/nb](https://www.medusa.org/en/ukraine/odessa-maidan-protests-11-years-later)

Mali escobarčki

Cartagena – Kolumbijske oblasti so sredi marca aretirale Emanuela Gregorinija, enega od koordinatorjev kokainskih pošilk iz Južne Amerike v Evropo. Gregorini, znan tudi kot »Dollarino«, naj bi bil vodja italijanske mafije v Južni Ameriki, pred oblastmi pa je bežal od leta 2023, ko so ga obtožili, da je med vodil-



DOMINIC DYER/X

Redžepu Tajipu Erdoganu, ki Turčiji »demokracijo« vlada že 22 let, se majo stolček. Minuli konec tedna je po besedah organizatorjev protestiralo dva milijona ljudi.

nimi v mafijskem sistemu Lombardije, ki združuje člane sicer ne več tako konkurenčnih mafijskih družin Camorre, Cosa Nostre in 'Ndranghete. Oktobra so kolumbijske oblasti aretirale tudi Luigija Belvedera, enega najbolj iskanih italijanskih kriminalcev. Aretaciji naj bi bili hud udarec evropskim kriminalnim združbam, ki so se v zadnjih letih razširile po Južni Ameriki, s tem pa se znebile posrednikov. [bbc/nb](https://www.bbc.com/news/world-europe-67444444)

Uporni Turki

Istanbul – V soboto je več sto tisoč ljudi protestiralo v podporo aretiranemu županu Istanbula Ekremu Imamogluju iz opozicijske Republikanske stranke CHP. Po informacijah organizatorjev se je zbralo več kot dva milijona ljudi, o novih aretacijah s tega protesta pa ne poročajo. Vodja CHP Ozgur Ozel je naslednji dan sporočil, da so v stranki začeli z zbiranjem podpisov za Imamoglujevo izpustitev in predčasne volitve. Protesti v Turčiji se vrstijo od aretacije Imamogluja pred slabima dvema tednoma, po obtožbi korupcije in povezav s prepovedano Delavsko stranko Kurdistan ter predhodni razveljavitvi njegove diplome. Policija je na protestih skupno pridržala več kot 2.000 ljudi, kot je sporočil notranji minister Ali Yerlikaya, pa so proti 260 protestnikom spro-

žili kazenski pregon. Prejšnji teden je turški medijski regulator izdal denarne kazni štirim televizijam zaradi poročanja o protestih, trem od njih pa je ukazal prekinitve oddajanja. [rsf/nb](https://www.rsf.org)

Nove napetosti okoli Tajvana

Peking/Tajpej – Kitajska vojska je začela obsežne vojaške vaje okoli Tajvana. Vaje naj bi bile »ostro opozorilo proti tajvanskemu separatizmu«. Deset kitajskih vojaških ladij naj bi se približalo pasu ob Tajvanu, širokem 24 navtičnih milj, Tajvan pa je v odziv poslal svoje bojne ladje. Kitajska vojska je sporočila, da so vaje osredotočene na bojno pripravljenost patrolj na morju in v zraku, napade na pomorske in kopenske tarče ter izvajanje nadzora blokade na ključnih točkah in poteh. Tajvanska vlada je vaje obsodila in sporočila, da je prepričana o zmožnosti obrambe. Peking je vaje sprožil po tem, ko je regijo zapustil ameriški obrambni minister Pete Hegseth, ki je bil na obisku Japonske in Filipinov, kjer je kritiziral Kitajsko. Obstajajo sicer namigi, da so vaje zgolj način preusmerjanja pozornosti od težav s korupcijo, zaradi katere je v kitajski vojski v zadnjih letih prišlo do obsežnih čistk, med drugim je bil oktobra lani zamenjan tudi obrambni minister Li Šangfu. [rtvs/nb](https://www.rtfv.com)



MEDUSA

Ivana Ljubšina je zaradi »nelegalnih komentarjev« na spletnih omrežjih ruska služba FSB večkrat aretirala. Na fotografiji dobro vidne posledice »informativnega pogovora« z organi pregona.

Petra Onderuf Quartet – An Odd Time of Day

(Kaipati Records, 2025))



Brigita Gračner
foto: poq

Petra Onderuf je glasbenica in skladateljica, ki je odrasčala na Slovaškem, sedaj pa že leta živi v Sloveniji. Svoje muzikalno izobraževanje in tehnično ubranost v violini je pridobila s študijem klasične glasbe in udeležbo na delavnicah po Evropi, diplomirala pa je iz umetniške in pedagoške smeri za jazz in nadaljevala s študijem jazz kompozicije na Konservatoriju v Celovcu.

Skozi desetletje delovanja smo jo v Sloveniji največkrat zasledili pri bolj etno projektih. Je članica mednarodnega etno jazz benda Wild Strings Trio, kot gostja pa se je pridružila kolektivom, kot so denimo Karavana iluzij, Terrafolk Symbolic Orchestra, Sabahbluz. Nedavno se je odločila za ustanovitev kvarteta, ki je najbližje njenemu izobraževanju in nosi njeno ime. Zasedbin prvi dolgometražni album *An Odd Time of Day* vsebuje zgolj Petrine kompozicije, ki poleg jazzovske naravnosti vseeno v sebi nosijo prvine klasične glasbe, čeprav prevladuje etno muzika. Slednje je posledica tudi tega, da violina že v osnovi deluje kot instrument ljudskih godcev. Gotovo pa je glasbenica ena redkih, ki se lahko v jazzovskih vodah pohvali kot violinistka in kot vodja jazz zasedbe na domačih tleh.

Prvenec je posnela v studiu 22 RTV Maribor z Darkom Kukovičem in pianistom Rokom Zalokarjem, ki prav tako igra na albumu in ji je priskočil na pomoč pri produkciji. V kvartetu delujeta še bobnar Aleš Zorec ter kontrabasist Luka Dobnikar, kot gosta pa Gašper Selko na trobenti in Jure Pukl na saksofonu. Štiri skladbe je kvartet izdal že na EPju *On The Roof* leta 2023, a jih je na novo posnel v drugi, pretežno še vedno podobni maniri, sedem skladb pa je čisto svežih.

Število skladb, ki so po dolžini večinoma daljše od šestih minut, kaže na prvi pogled na zajeten poslušalski izziv. A vseeno album lepo pelje iz ene skladbe v drugo in je ves čas dovolj razgiban in zvočno barvit, da smo z vsake skladbe v drugo v pričakovanju nečesa novega. Presenetijo nas neparni ritmi, ki skrbijo za posebno dinamiko in pestrost. V pesmi se ves čas vrivajo elementi svetovnih etno godb, ki albumu dajejo ljudskost, dostopnost in kozmopolitsko odprtost. Ogrodje vsega pa je tehnična izpopolnjenost glasbenikov, ki muziki daje zanesljivost in kvaliteto. Spretnost ekipe pa kažejo tudi sprehodi med kompozicijo in improvizacijo.

Čeprav skladbe nimajo besedil, zvočno spregovorijo o raznolikih osebnih izkušnjah avtorice in čustvih, ki jih je podoživljala v preteklih letih. Kompozicija *Cremm* je kot naročena za ljubitelje jazz etno energičnosti. Dete je balada in čudovita pesem za nežne duše. *Julia's Sunset* pa je za ljubitelje tako mirnega kot tudi razburkanega zvočnega morja. Omenjene skladbe so le peščica izsekov izdatnega in pisanega albuma, ki je edinstven v Sloveniji, kar se tiče spretnega mešanja žanrov in ženske-skladateljice-violinistke kot vodje jazzovske zasedbe pri nas. “



Serijska »na kile«

(*Skrito v raju* – 2. sezona, Andreja Virk Žerdin, Boštjan Tadel, Slovenija, 2025, 75x45’)

Pia Nikolič
foto: wiki

Lanska prva epizoda serije *Skrito v raju* je bila komaj druga najbolj gledana serija lanskega leta na platformi za ogled na zahtevo Voyo, kjer jo je prehitela zgolj *Ja, Chef!* Vseeno je zabeležila zavidljivih deset milijonov ogledov, kar gre verjetno pripisati tudi dejstvu, da se vsaka sezona ponša s kar 75 epizodami. Že od 17. februarja tako vsak delovni dan na spored pride nov del te telenovele.

Hitro snemanje neznanskih količin materiala je pustilo še dokaj malo posledic v kvaliteti posnetega. Nekateri igralci svoje besedilo namreč drdrajo povsem izumetničeno, medtem ko so drugi povsem posvojili svoje vloge do te mere, da je težko verjeti, da gre za isto serijo. Najbolj morda izstopa igra Sabine Kogovšek v vlogi toksične karieristke Julije Steiner, ki kar buhti od pohlepa po moči, denarju in koristoljubju. Njen do nedavnega partner, tako v ljubezni kot v zločinu, Valter Dragan, pa kljub svoji siceršnji izkušenosti zveni enolično in prozorno.

Glavna junaka iz prve sezone, posebej Matej Zemljič, sta v drugi ostala nekoliko bolj v ozadju. Zemljič je začel dobivati več časa pred kamero šele proti polovici sezone, a deluje precej neprijetno in brezkarakternost. Njegova nesojena ljubezen Gaja Filač po drugi strani deluje precej bolj naravno in ostaja enaka zgovorna in energična študentka, kot jo je zastavila leto prej.

Druga opaznejša posledica snemanja velikih količin oddaj je presvetljenost slike. Težko je določiti, ali gre za napako osvetljevalca ali snemalca, a v skoraj vsakem delu najdemo kadre ali včasih kar prizore, kjer so igralci preveč osvetljeni ali pa je povsem prežarčena kar celotna slika, kljub temu, da gre pri tem dostikrat za posnetke iz interierjev, torej iz nadzorovanega studijskega okolja.

Občinstvo serijo pozdravlja z odprtimi rokami, četudi se srečuje z opisanimi problemi, za katere pa je velika škoda, da jih vsaj v novi sezoni niso odpravili. “

Kljub vsemu kolesarili po soncu

Belgijec Michiel Coppens je slavil na VN slovenske Istre. Vremenska napoved za odmevno kolesarsko tekmo je bila slaba, a se je Izola nato kopala v soncu. Spomladanske temperature so bile za dirkanje idealne, ceste pa so se do starta tudi zahvaljujoč močnemu vetru povsem posušile. Glavnina se je razbila v zadnjem velikem krogu, ko je Coppens tudi pobegnil. Belgijec je prvi prečkal drugi in tretji leteči cilj, zasledovalci pa niso bili složni, tako da je do cilja pridobil že 43 sekund prednosti in slavil prvo zmago na kategoriziranih dirkah. Sprint zasledovalne deveterice je dobil njegov moštveni kolega Friets Biesterbos. Tretji je bil Tomasz Budzinski. Med 29 ekipami so bile štiri slovenske: Adria Mobil, Factor Racing, Pogi Team Gusto Ljubljana ter Ribno Alpine Resort Bled. Na papirju sta bili najmočnejši razvojni moštvi ekip svetovne serije XDS Astana in Bahrain Victorious. Za slednjo sta dirkala Jakob Omrzel in Žak Eržen. Slednji je kot najboljši domačin dirko sklenil na 16. mestu. Zmagovalec je v cilju povedal, da je bil ključen že napad v tretjem krogu: *»Bilo je precej težko, zato sem poskušal anticipirati vzpon, kar se je res obneslo. Na spustu sem videl, da smo skupaj še z dvema kolesarjema. Na lokalnih krogih je bilo potem veliko napadov, a ob sebi sem imel dva ekipna kolega in jima povedal, da se počutim odlično. Najprej sem želel čakati sprint, potem pa sem videl priložnost za napad, zato sem jo izkoristil. Vedel sem, da imam v ozadju še dva sotekmovalca, če bi me ujeli. Na koncu je bil to le še mali kronometer, zato sem precej zadovoljen.«*

Ledeno zlato

Hokejisti HK Slavija Junior so članski prvaki Mednarodne hokejske lige (IHL) v sezoni 2024/25, potem ko so na tretji tekmi finala končnice nanizali še tretjo zmago proti hokejistom Crvene zvezde iz Beograda (3:0, 3:2, 4:1). Novi članski prvaki IHL so na poti do finala premagali zagrebški KHL Medveščak, pred tem v četrtfinalu pa novosadski HK Vojvodina. HK Triglav Kranj je obstal v polfinalu. S tekmama med Villach Ladyhawks in HDK Maribor ter HK Olimpija in HK Triglav Kranj se je medtem končalo tudi tekmovanje Ženske mednarodne hokejske lige (WIHL), ki je obenem štel tudi za slovensko državno prvenstvo članic. Naslov prvakinja WIHL iz lanskega leta so v sezoni 2024/25 ubranile hokejistke iz Beljaka, ki so tekmovanje zaključile visoko na vrhu lestvice. Prav tako so v lanski sezoni osvojeni naslov ubranile Mariborčanke, ki so tako postale nove-stare državne prvakinja. Zadnja tekma med Ljubljankami in Kranjčankami je odločala o srebru oziroma bronu v državnem prvenstvu. Ob koncu so bila v podaljšku sicer boljša dekleta HK Triglav, a je



HKS ZALOG

Veseli se po osvojitvi naslova prvakov Mednarodne hokejske lige.

Paraspport Slovenia obetavno v pričakovanju finalnega turnirja v Hali Tivoli.



PARASPORT

drugo mesto v državi zaradi boljšega izkupička z medsebojnih tekem vseeno pripadlo dekletom HK Olimpija.

V boj za naslov prvakov

S turnirjem v Gradačcu se je sredi marca sklenil redni del 17. sezone košarkarske Lige NLB Wheel. S prvega mesta se v končnico podaja Paraspport Slovenia, polfinale lige bo sredi aprila v Banjaluki. Slovenski košarkarji v tej sezoni navdušujejo: redni del lige so začeli s turnirjem v Zagrebu, kjer so prvič v zgodovini ugnali osemkratnega prvaka lige KKI Vrbas, na istem turnirju so bili boljši tudi od črnogorske ekipe KK OSI Paramont. Na turnirju v Bihaću so odpravili še KIK Zmaj in KIK Una Sano, za konec še Paraspport Croatia. Finalni turnir bo sredi maja gostila ljubljanska Hala Tivoli. *»Redni del zaključujemo brez praske, kar je vsekakor dobro, glede na to, kako kvalitetne ekipe nastopajo v ligi. Zelo dobro smo igrali v fazi obrambe, od vseh ekip smo prejeli daleč najnižje število točk, medtem ko imamo v napadalnem segmentu še kar nekaj rezerve. Pred polfinalom se karte premešajo na novo, ponovno se bomo v polfinalu pomerili z ekipo KIK Zmaj Gradačac, ki nas je v zadnjih dveh sezonah obakrat premagala na zadnji stopnički pred finalom. Maksimalno se bomo potrudili, da bo tokrat drugače in v Ljubljani igramo tekmo za naslov prvaka, se pa zavedamo, da nas čaka izjemno zahtevna naloga,«* je po petih tek-

mah in petih zmagah povedal selektor Žiga Kobašević.

Zaradi poživil na prvo mesto

Slovenska strelka Manja Slak je na lanskem svetovnem prvenstvu v Limi osvojila odličje srebrnega leska v mladinski konkurenci. Strelska zveza Slovenije (SZS) je zapisala, da je Mednarodna strelska zveza (ISSF) 18-letnici naknadno dodelila zlato kolajno zaradi jemanja prepovedanih poživil strelke iz Tajvana Chen Yu-Chun. Zlato kolajno bo prejela naknadno na prvem naslednjem ISSF tekmovanju.

Vse najboljše, Ruža!

95. rojstni dan je 30. marca praznovala Ruža Vojsk, najstarejša slovenska olimpijka, ki je leta 1948 nastopila na olimpijskih igrah v Londonu. Z gimnastično ekipo takratne Jugoslavije je osvojila sedmo mesto. Na olimpijskih igrah v Parizu 2024 je obiskala Slovensko hišo in prisotne navdušila s svojo življenjsko energijo. Svojo vitalnost je pripisala dejstvu, da je bila v življenju vseskozi telesno aktivna. V mladosti se je poleg gimnastike ukvarjala še z atletiko, merila se je v skoku v višino in skoku v daljino, tekmovala pa je tudi v plavanju. Pri 73 letih je odtekla svoj zadnji maraton. Ruža Vojsk, ki se je rodila leta 1930 v Mariboru, danes živi v New Yorku z novim imenom Rose Voisk.

KAM SO ŠLI VSI?

Deportacije iz ZDA presenetile bogate

>> Po množični deportacijah tujcev iz ZDA so se bogati znašli pred strašnimi izzivi. »Zadnjič sem si morala sama speči jajca,« je potožila 63-letna (700-kratna) milijonarka J. B. in dodala, da se zaradi izгона okoli 50-članske posadke vrtnarjev, maserjev, kuharjev, šoferjev, čistilcev bazenov in slug na njenem posestvu »počuti osamljeno,« kar naj bi slabo vplivalo na njeno zdravje. 59-letni lastnik kmetijske korporacije S. H. iz Teksasa pa je novinarjem dejal, da se z ameriško vlado sicer strinja, ni si pa nikoli mislil, da bo moral za opravila na številnih poljih zdaj celo kupiti kmetijske stroje, saj mu je kar na lepem »zmanjkalo poceni delovnih rok,« do vratu zadolženi ameriški študenti pa da so »žal predragi, ne ločijo pa niti krompirja od repe«. Najhuje naj bi sicer bilo v elitnih soseskah New Yorka in Los Angelesa,



Zaradi množičnih deportacij bogatim v ZDA že propadajo dvorci.

kjer je zmanjkalo ljudi, ki bogatim odpirajo vrata v palače in limuzine, zaradi česar so morali že nekajkrat posredovati gasilci in reševalna služba. Množične izgone priseljencev tako podpirajo le še ameriški staroselci (t. i. Indijanci), ki opozarjajo, da morajo oblasti pri tem iti do konca – do zadnjega Škota, Irca, Nemca, Italijana, Šveda in Slovana. **PRESS**



EX-PRESS

NE DAMO JIH IZ ROK!

Protestna akcija šolarjev buri duhove in domove

>> Prebivalci poplavnih območij sporočajo, da se letos ne bojijo morebitnih hudih posledic poplav. »Vse je odneslo že lani,« je bil jasen J. N. iz Medvod, »zaradi slabe gradnje pa ne bo nič hudega, če odnese tudi poplavne nasipe,« je bil še jasen. **PRESS**

>> V združenju Evropskih postfašističnih žena so javno pohvalili skorajšnjo aretacijo francoske nacionalistične voditeljice Marine Le Pen. Zapisali so, »da Marine kot ženska nima v politiki kaj početi,« saj da »moški tehnologijo politike in korupcije obvladajo bolje«, pri tem pa so k previdnosti pozvali tudi voditeljico italijanskih nacionalistov Georgio Meloni. **PRESS**

>> Hrvati so v mrzlici rušenja črnih gradenj odločno nastopili še proti »črnim nasedlinam« in se tako tik pred začetkom turistične sezone lotili tudi ladje za prevoz živine Deala, ki je pred 11 meseci obtičala pri rtu Ubac ob hrvaški obali. »Nihče se ne bo več švercal na naš račun, ne bogata ne običajna živina,« so javnosti sporočile hrvaške oblasti. **PRESS**

>> V strahu pred prepovedjo prenosnih telefonov v šolah se vztrajno viša število slovenskih šolarjev, ki si telefone protestno prilepijo na roko. »Telefonov enostavno ne damo z rok,« je bil jasen 15-letni Anžej Jan Tim iz Slovenj Gradca, pri tem pa opozoril na dvoličnost staršev, ki se od telefonov ne ločijo ne v avtu ne v službi in niti ne v postelji. Starši po drugi strani zatrjujejo, da »če so oni preživeli brez telefona, bodo tudi njihovi otroci«. Nekateri pa so veseli, da mladi »vsaj nekaj delajo z rokami«. Zaradi novega mladinskega trenda se zapletajo tudi družinski odnosi. »Že iz higieničnih razlogov moram iti z njim na stranišče, da mu pomagam,« je priznal neki oče, »saj si je naš mulc telefon nalepil ravno na desno roko, s katero si briše rit.« Moti ga pa tudi, da zaradi polnjenja telefona njegov prvorojenec ure in ure prečepi zraven vtičnice. Ker so trgovci napovedali, da bodo prihodnji mesec naročili še več zalog sekundnega lepila, so zaradi prisilnega »odlepljanja«



Tinca iz Tolmina po operaciji.

na UKC Ljubljana že ustanovili poseben oddelek, mladinski delavci pa že zdaj opozarjajo, da bo to vodilo v hude motnje motorike in identitete pri mladih. **PRESS**

lahek

				3				7
3					8	9	4	1
1		8	7	4	2	3		
	3					1	9	6
			6		3			
2	6	1					8	
		3	8	2	9	6		4
5	8	6	1					9
9				5				

srednji

	8		4	1		9		5
3	1				7			
		9						
	3	1	6					4
4	9		7		1		5	6
7					3	2	8	
						1		
			8				2	3
9		3		6	2		4	

težji

8			2					
3	2		8					
		9				1		8
				8		4	7	
4	9		7		1		6	5
	1	8		4				
9		6				5		
					8		9	6
					3			2

žleht

	1		2		6	4		
7	5					8		
				7				
	9		7		3	2		6
1		6	8		5		3	
				8				
		1					7	4
		5	4		2		9	

KOLOFON

Časopis Megafon
Izdaja: AK NET,
telekomunikacije, d.o.o.
Prešernova ulica 4a, 6310 Izola
ISSN: 2820-5782
Tisk: Tiskarna Salomon
Naklada: 20.000
Glavni urednik: Željko Urumović
Urednica časopisa: Pia Nikolič
Oblikovanje & naslovnica:
Nejc Bahor
Lektura: Eva Brajković
E-pošta: urednik@megafon.si

**Ne zamudite aktualnih
vsebin časopisa,
spletne strani in televizije Megafon!**
**Prijavite se na
tedenski obvestilnik:
obvestilnik@megafon.si**

CESARICA IN ZELENE POVRŠINE

PIŠE & RIŠE:
KLINTA

